

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПРАВА ТА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ**

До захисту допустити:

Зав. кафедри, к.ю.н., доцент

Черних Є.М

_____ (підпис)

(ПІБ завідувача кафедри)

« ____ » _____ 2021 р.

**«ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ:
ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ»**

Кваліфікаційна робота
здобувача вищої освіти
другого (магістерського) рівня вищої
освіти освітньо-професійної
програми 081 Право
Мануїлової Людмили Юліївни
Науковий керівник:
Топузов Володимир Іванович
Кандидат юридичних наук, доцент
Рецензент:
Шклярєвська Яна Володимирівна
Заступник начальника Кальміуського
ВДВС у м. Маріуполі Східного МУ
МЮ (м. Харків)

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою _____
Секретар ЕК _____
« ____ » _____ 20__ р.

Маріуполь – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ, МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ.....	6
1.1 Поняття, ознаки, історія виконавчого провадження.....	6
1.2 Нормативно-правове регулювання виконавчого провадження.....	14
1.3 Суб'єкти виконавчого провадження. Приватні виконавці.....	19
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ.....	28
2.1 Строки оскарження. Поновлення строків на оскарження дій виконавця.....	31
2.2 Особливості оскарження дій виконавця.....	38
2.3 Досвід ЄСПЛ щодо оскарження дій виконавців.....	49
РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ.....	56
3.1 Недоліки Автоматизованої системи виконавчого провадження.....	56
3.2 Перспектива запровадження Єдиної системи виконавчого провадження.....	63
3.3 Досвід зарубіжних країн щодо розвитку системи виконавчого провадження.....	67
ВИСНОВКИ.....	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	84

ВСТУП

Однією з головних ознак будь-якої правової держави є те, що захист та поновлення прав людини та громадянина є налагодженим та ефективним. Відтак, найважливішою умовою для досягнення такої дієвості та ефективності є якісно розроблена законодавча база, яка базується на сучасних теоретичних дослідженнях, спирається на практичну діяльність, а також відповідає викликам сьогодення.

Саме гармонійне поєднання наукового підґрунтя, досконалого законодавства та налагодженої правозастосовної діяльності і визначає ефективність у сфері примусового виконання рішень. Так, зазначений інститут становився та розвивався разом із розбудовою України як незалежної та правової держави.

У зв'язку із глобалізаційними та інтеграційними процесами, реформуванням національного законодавства та імплементацією вдалого європейського досвіду, змін зазнавало і виконавче провадження, адже саме воно є лакмусовим папірцем наявного стану дієвості механізму захисту прав та свобод людини та громадянина у країні.

Актуальність теми дослідження полягає у нагальній необхідності детальніше дослідити теоретичну базу функціонування інституту примусового виконання рішень та вдосконалення існуючої системи виконавчого провадження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. порушене нами проблемне питання досліджувалося багатьма видатними науковцями, серед яких варто згадати В. Б. Авер'янова, Ю. В. Білоусова, Б. М. Гука, М. Й. Штефана, С. Я. Фурсу, С. В. Щербака, Є. І. Фурсу, О. О. Чумака, П. В. Макушеву, О. Ф. Андрійко, А. С. Васильєва, А. О. Селіванова тощо.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері примусового виконання рішень державними та приватними виконавцями.

Предметом дослідження є проблеми теорії та практики правового регулювання виконавчого провадження.

Метою роботи є визначення порядку та особливостей функціонування інституту виконавчого провадження у теоретичній та практичній площині, з'ясування проблемних питань діяльності державного та приватного виконавців, а також підготування пропозицій щодо ефективного вдосконалення та якісного поліпшення такої діяльності.

Задля досягнення мети дослідження поставлено наступні **завдання**:

- визначення поняття, правової природи виконавчого провадження, його ознак та історії;
- охарактеризування нормативно-правового регулювання діяльності державних та приватних виконавців, а також порівняння національного та європейського законодавства;
- визначення особливостей правового статусу суб'єктів виконавчого провадження та, зокрема, приватних виконавців;
- визначення строків оскарження рішень, дій або бездіяльності державних чи приватних виконавців, обґрунтування умов поновлення таких строків, а також особливостей оскарження дій виконавця;
- виявлення недоліків в роботі Автоматизованої системи виконавчого провадження та розробка шляхів її вдосконалення;
- обґрунтування перспективи запровадження Єдиної системи виконавчого провадження;
- характеристика досвіду зарубіжних країн щодо розвитку системи виконавчого провадження.

Методологічну основу дослідження складають:

- загальнофілософський метод, який дозволив дослідити на рівні філософського осмислення природу та походження інституту виконавчого провадження;

- історичний метод, який дозволив виокремити періоди формування інституту виконавчого провадження в Україні та зробити ретроспективний огляд;
- формально-логічні методи (дедукції, індукції, аналізу, синтезу);
- формально-юридичний метод, який дозволив висвітлити комплекс нормативних актів та інших джерел, що регулюють сферу виконавчого провадження;
- метод критичного аналізу, який дозволив вказати на недоліки виконавчого провадження в Україні;
- порівняльно-правовий метод, який дозволив обґрунтувати доречність імплементації європейських норм у національне законодавство у сфері примусового виконання рішень.

Наукова новизна отриманих результатів. Автор пропонує розробити та запровадити Єдину систему виконавчого провадження, що відобразило б неабиякий поступ у механізмі примусового виконання рішень.

Практичне значення отриманих результатів полягає у систематизації, закріпленні та розширенні теоретичних знань у сфері примусового виконання рішень, а також у запропонованому впровадженні Єдиної системи виконавчого провадження для вдосконалення роботи приватних та державних виконавців.

Апробація: Основні положення, результати досліджень, висновки і рекомендації були представлені у вигляді тез доповіді:

- Правове регулювання виконавчого провадження: проблеми теорії і практики – участь у міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Актуальні дослідження правової та історичної науки» (Тернопіль, 12 листопада 2021 року).

Структура роботи зумовлена метою та завданнями дослідження. Робота складається із Вступу, 3 розділів та 9 підрозділів, Висновків та Списку використаних джерел (82 найменування). Загальний обсяг роботи 91 сторінка.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ, МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ

ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ

1.1. Поняття, ознаки, історія

Динаміка суспільних відносин, реформування національної правової системи, вдосконалення законодавства та його пристосування та адаптація до успішних і сучасних економічних, соціальних та правових моделей провідних країн світу, зумовлюють актуалізацію такого важливого правового інституту як виконавче провадження. Упевнено можна стверджувати, що саме примусове виконання рішень судів та інших органів державної влади в особі їх посадових осіб є найважливішою сферою прикладної юриспруденції, оскільки перш за все вона відображає ефективність та налагодженість всього механізму правового регулювання суспільних відносин в державі.

Юридична наукова спільнота наголошує, що саме виконавче провадження у формі примусового виконання рішень реально відновлює порушені суб'єктивні майнові права та особисті немайнові права фізичних та юридичних осіб через їх фактичну реалізацію у спосіб та порядок, визначений національним законодавством України [1, с. 5].

Наразі ефективність та налагодженість функціонування державної виконавчої служби викликає певні сумніви та нарікання, це відбувається через низькі показники ефективності роботи з примусового виконання рішень. Причини цього як вчені-дослідники, так і практикуючі юристи вбачають в ряді суб'єктивних та об'єктивних факторів. Відтак, з-поміж іншого, можна виокремити проблеми, що стосуються недосконалості українського законодавства про виконавче провадження, його надлишкова розгалуженість, а також існуючі прогалини та колізії [2, с. 101].

Констатуємо, що здебільшого наукові дослідження щодо виконавчого провадження стосуються його організаційно-правових засад, проблем порівняння національної та міжнародної системи виконавчої служби тощо, але на нашу думку, в умовах постійного поступу законодавства та динаміки суспільних відносин, перш за все необхідно здійснити ґрунтовне та розширене дослідження понятійно-категоріального апарату у сфері примусового виконання рішень. Адже, лише правильне розуміння терміну «виконавче провадження», його відмежування від суміжних понять сприятиме вирішенню проблемних питань зокрема щодо віднесення зазначеного інституту до конкретної галузі права, що в свою чергу надасть змогу усунути існуючі колізії та прогалини в національному законодавстві та зрештою позитивно вплине на практику його застосування.

Отже, вважаємо за необхідне детальніше зупинитися на актуальному питанні теоретичного обґрунтування та виведення чіткого розуміння поняття «виконавче провадження». Зазначимо, що порушене нами питання досліджувалося такими вченими дослідниками як В. Б. Авер'янов, Ю. В. Білоусов, Б. М. Гук, М. Й. Штефан, С. Я. Фурса, С. В. Щербак, Є. І. Фурса, О. О. Чумак, П. В. Макушева та інші.

Відтак, аби розуміти сутність такого юридичного інституту як «виконавче провадження» вважаємо доцільним перш за все зробити короткий ретроспективний огляд його становлення та розвитку. Відтак, історія виникнення та розвитку виконавчого провадження в Україні йде своїм корінням у період до 1270 року, а саме часи «самоздійснення права», що іншими словами можна розтлумачити як саморозправу [3, с. 21].

Історичні джерела вказують, що першими органами виконання рішень у Київській Русі були так звані пристапи. Якщо звернутися до тогочасного магдебурзького права, то в ньому передбачалася посада судового виконавця, якого обирали судді з-поміж вільних громадян. Такий виконавець отримував заробітну платню за рахунок боржників та мав право брати забезпечення,

заарештовувати, накладати заборони щодо майна будь-якої людини [4, с. 247].

На лівобережній Україні у вісімнадцятому столітті функції органів виконання були покладені на посильного суду. Він прибував до місця виконання рішення про стягнення майна та виконував свою роботу в присутності не менше ніж трьох шляхтичів, запрошених особою, на користь якої виконувалося рішення [5, с. 142].

Судова реформа 1864 року запровадила особливий стан судових приставів. Якщо раніше останні належали до судової системи, як спеціальні службові особи для виконання судових рішень, то після проведення реформи, суд відсторонився від керівництва органами виконання й з того часу виконавче провадження фактично виокремилось у позасудовий, самостійний інститут та існувало в такому вигляді аж до Жовтневої революції [6, с. 4]. Після тогочасних революційних подій, одночасно із старою судовою системою царської Росії, інститут виконання рішень був скасований, а у перші місяці існування радянської влади нові органи виконання судових рішень організовували з ініціативи народу, і виконували їх різноманітні органи. Нове радянське законодавство про виконавче провадження скасувало собою засоби примусового виконання і встановило принцип недоторканності особи боржника. Вже у 1927 році Наркомюст УРСР видав «Наказ судовим виконавцям», в якому значна частина змісту була приділена саме нормативному врегулюванню примусового виконання судових рішень. У 1963 році цивільно-процесуальний кодекс УРСР встановив, що виконавче провадження втілене в особі єдиного державного органу – судового виконавця і надав право участі громадськості в стадії судового виконання [3, с. 23-25].

Говорячи про сучасний період становлення української державності, варто вказати на те, що в умовах переходу на ринкову економіку, держава повинна була вжити заходів щодо якісного поліпшення законодавства у сфері виконання рішень. Саме тому, у 1998-1999 році Верховною Радою України

були прийняті два найважливіших у зазначеній сфері закони, а саме «Про державну виконавчу службу» та «Про виконавче провадження», якими встановили та врегулювали новий порядок проведення виконавчих дій новоствореним органом – Державною виконавчою службою.

Отже, правове регулювання виконання рішень існувало протягом значного часу. На кожному з історичних етапів державності України інститут виконавчого провадження не залишався осторонь реформ та вдосконалення, що вказує на його практичну необхідність, а разом із цим і наголошує на актуальності дослідження його сутності та визначення поняття.

Повертаючись до питання про сутність поняття виконавчого провадження, вважаємо необхідним зазначити, що в Україні сферу виконання рішень регулює Закон «Про виконавче провадження». Саме він є базисом здійснення процедури виконання рішень. Зазначеним законом встановлено і визначення поняття «виконавче провадження». Так, відповідно до вищезгаданого закону, виконавчим провадженням є завершальна стадія судового провадження і примусове виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб) - сукупність дій визначених у цьому Законі органів і осіб, що спрямовані на примусове виконання рішень і проводяться на підставах, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією України, цим Законом, іншими законами та нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до цього Закону, а також рішеннями, які відповідно до цього Закону підлягають примусовому виконанню [7].

Наукове дослідження поняття виконавчого провадження, його історії та ознак, має велике значення, як для теорії права, так і для юридичної практики. Якщо Законом не надано вичерпного поняття зазначеної категорії та не визначено її ознак, то серед юридичної наукової спільноти порушене питання залишається актуальним й сьогодні через багатоманітність підходів до його розуміння та осмислення.

Наразі як в національній, так і зарубіжній юридичній науковій літературі є різні погляди на визначення вищезгаданої категорії. Відтак, як в теорії

права, так і на практиці, можна зустрітися із поширеною проблемою ототожнення термінів «виконавче провадження» та «примусове виконання». Думка наукової спільноти щодо зазначеної проблеми дещо різниться. Одні вважають за можливе подібне ототожнення, інші вказують на помилковість цього судження.

Отже, виконання рішень представляє собою діяльність уповноваженого органу чи його посадової особи по реалізації юрисдикційних рішень, формою застосування правової норми з використанням механізму правового регулювання у вигляді процесуального примусового впливу на зобов'язаних осіб. Сутність зазначеної діяльності полягає в активних діях, які поєднуються з використанням засобів державного примусу, санкціонованого державою, у випадках, коли винна особа ухиляється від виконання своїх зобов'язань. Виконання, як вид юридичної діяльності, характеризують певним порядком її здійснення який і повинен забезпечити найбільшу ефективність здійснення тих чи інших юридично значущих дій [8, с. 236]. Важливо розуміти, що на практиці виконання існує в певній процесуальній формі, якій притаманні елементи просування, послідовної зміни станів, стадії розвитку та сукупності послідовних дій для досягання певного позитивного результату [8, с. 209]. Деякі вчені наголошують, що такий результат досягається шляхом використання необхідних правових норм, оскільки процес в праві і являє собою визначену законом процедуру застосування матеріальних правових норм [9, с. 185].

Наголосимо, що чимало дослідників у сфері виконавчого процесу надають визначення поняття «виконавче провадження», відображаючи в ньому найвагомійші, на їхню думку, аспекти та ознаки.

Зазначимо, що наразі в юридичній літературі існують різні погляди на розуміння та тлумачення поняття «виконавчого провадження». Так, деякі вчені пишуть про те, що виконавче провадження можна визначити як стадію юридичного процесу, відносини в якій регулюються адміністративно-правовими нормами, здійснюються в межах адміністративного процесу і є

завершальною стадією цивільного, господарського, кримінального та адміністративного процесу [10, с. 15]. Натомість таке визначення критикується науковою спільнотою, зокрема, щодо положення про регулювання виконавчих правовідносин тільки за допомогою адміністративно-правових норм. Також піддається критиці й твердження про віднесення виконавчого процесу до завершальної стадії цивільного, господарського, кримінального та адміністративного процесів, адже по своїй суті виконавче провадження не може бути стадією будь-якого судового процесу з огляду і на те, що державна виконавча служба відноситься до органів державної виконавчої влади [2, с. 103]. Інші науковці, визначають виконавче провадження як сукупність дій і правовідносин, що виникають між учасниками процедури примусового виконання рішень органами державної виконавчої служби [11, с. 7]. Зазначене твердження також піддається критиці через помилковість об'єднання за сенсом категорій «дія» та «правовідносини» [2, с. 103].

На нашу думку, досить правильним та виваженим є визначення М. Й. Штефана, який вказує, що виконавче провадження - це врегульовані українським законодавством суспільні відносини, які виникають та реалізуються в процесі примусового виконання з одного боку, між органами державної виконавчої служби та посадовими особами, які здійснюють примусову реалізацію рішень, ухвал, постанов судових та несудових органів, та з іншого боку, між особами, котрі беруть участь у виконавчому провадженні та залучаються до проведення виконавчих дій на підставах, у спосіб та в межах, встановлених національним законодавством [12, с. 5]. Наукова спільнота вказує на те, що в такому визначенні вдало поєднується зміст та ознаки виконавчих дій, а також норми матеріального та процесуального права.

Отже, аналіз юридичної літератури дає підстави стверджувати, що термін «виконавче провадження» характеризується певною дуальністю

значень. Можна констатувати, що наразі прийнято розглядати виконавче провадження в широкому (об'єктивному) та вузькому сенсі.

Відтак, дехто характеризує виконавче провадження саме з об'єктивної точки зору, яка поєднує в собі сукупність правових норм, які регулюють умови та порядок виконання рішень судів та інших органів в особі їх посадових осіб, які підлягають примусовому виконанню у разі їх невиконання добровільно [1, с. 11]. Натомість інші теоретики зазначають, що виконавче провадження – це діяльність або, іншими словами, сукупність процесуальних, процедурних дій органів та осіб, передусім саме державних виконавців та інших учасників виконавчого провадження, спрямована на реалізацію юрисдикційних рішень, визначених законодавством у передбаченій процесуальній формі [1, с. 14].

Також, на нашу думку, варто відзначити, що серед наукової спільноти є прихильники підходу до визначення поняття «виконавче провадження» через суб'єктний склад останнього. Відповідно до такої теорії, можна охарактеризувати виконавче провадження як діяльність діянь суб'єктів виконавчого процесу, які врегульовані нормами права, спрямовані прямо чи опосередковано на примусове виконання рішення суду, іншого органу (посадової особи) [13, с. 445].

Говорячи про визначення поняття «виконавче провадження» не можна не звернутися до думки європейської спільноти, вираженої в формі рішень Європейського суду з прав людини. Так, зразковим рішенням з окресленої тематики вважається справа «Горнсбі проти Греції». У цьому рішенні вказано, що виконання ухваленого судом рішення має розглядатися саме як складова частина судового розгляду [14]. Відтак, цілком зрозуміло, що Європейський суд з прав людини тлумачить виконавче провадження саме як стадію процесу правосуддя. До того ж в якому суд має брати безпосередню участь з виконання певних обов'язків. Проте, натомість існуючий стан речей в Україні вказує нам на зворотнє. У нас відповідальність за результат здійснення правосуддя покладено саме на Державну виконавчу службу.

Аби сутнісно розкрити категорію «виконавче провадження» та надати більш вичерпне визначення, пропонуємо детальніше зупинитися на ознаках такого поняття. Зазвичай, під ознаками розуміють особливості предмету або явища, які визначають подібність свого носія до інших об'єктів пізнання або відмінність від них. Відтак, до основних ознак виконавчого провадження зазвичай відносять:

1. Виконавче провадження – це безумовно вид юридичного процесу, якому і властиві всі ознаки останнього, а саме:
 - владний характер діяльності;
 - регламентація процесуальними нормами;
 - діяльність державного виконавця має за мету досягнення певного юридичного результату;
 - завжди оформлюється в документах;
2. Виконавче провадження є юрисдикційною діяльністю, що підлягає правовій регламентації, спеціально уповноважених на те суб'єктів, зокрема, органів державної виконавчої служби в особі її працівників.
3. Виконавче провадження є складовою цивілістичного процесу, разом з іншими як судовими, так і несудовими юрисдикціями (наприклад, нотаріальним процесом, третейським розглядом);
4. Виконавче провадження являє собою певну відокремлену та відносно замкнуту підсистему правового регулювання, яка здатна існувати самостійно [15, с. 8];
5. Сутнісно виконавче провадження – це діяння, тобто, іншими словами, дії або бездіяльність його суб'єктів. Зазначене виявляється як в їхній активній поведінці, наприклад, вчинення дій, зумовлених правовими нормами, так і в утриманні від вчинення певних дій, зокрема, мова йде про виконання заборонних норм права;
6. Структурно виконавче провадження має вигляд сукупності діянь, адже не завжди й не всі з його суб'єктів зобов'язані вчиняти відповідні

діяння системно й за погодженням одне з одним, такі діяння можуть носити й безсистемний характер [16, с.53].

Отже, можна зробити проміжний висновок. Підсумовуючи вище викладені наукові погляди, можна констатувати, що термін «виконавче провадження» носить складний, багатогранний та в деякому сенсі дуалістичний характер, адже у поняття та сутності виконавчого провадження наразі є багато не досліджених та актуальних проблемних питань попри велику кількість змістовних досліджень юридичної наукової спільноти. Враховуючи ознаки виконавчого провадження та історичний досвід становлення, розвитку та вдосконалення зазначеного інституту, пропонуємо на наш погляд, використовувати найбільш вдале визначення поняття «виконавче провадження». Відтак, під виконавчим провадженням слід розуміти сукупність юридичних норм, які регулюють організаційно-правові засади примусового виконання рішень, а також процесуальні правовідносини учасників юридичного процесу з реалізації рішень судових та несудових органів та їх посадових осіб.

1.2 Нормативно-правове регулювання

В часи незалежності України інститут виконавчого провадження формувався поетапно. До того ж між такими етапами проходив не малий проміжок часу. Це неабияк ускладнювало роботу виконавців та породжувало низку проблем, пов'язаних із ефективним виконанням судових рішень.

При цьому, фактично поділ влади на традиційні три гілки, а саме законодавчу, виконавчу та судову відбувся у 1996 році разом із прийняттям Конституції України, а сам процес поділу влади відбувався поступово. Відтак, існуючий інститут виконання судових рішень, який раніше функціонував у складі судової системи, з часом увійшов до складу органів Міністерства юстиції й виокремився у самостійну інституцію – Державну

виконавчу службу, що віднайшло своє правове закріплення в Законі України «Про державну виконавчу службу» [17].

Нормативно-правове регулювання виконавчого провадження в Україні досліджувалося багатьма вченими, зокрема І. Л. Бородіним, Ю. В. Білоусовим, В. А. Кройтор, М. М. Фроловим, Н. М. Ясиноком тощо.

Ретроспективний огляд становлення законодавства у сфері виконавчого провадження дає підстави стверджувати, що нормативна база, яка регламентувала порядок роботи виконавців з'являлася повільно, а суспільні відносини розвивалися досить динамічно. Це приводило до того, що на практиці не встигали відпрацювати усі існуючі проблеми. А відсутність чіткого врегулювання діяльності Державної виконавчої служби подекуди призводило до безграмотних та непослідовних дій державних виконавців.

Варто відзначити, що реформування інституту виконавчого провадження ще понад рік залишалося мало ефективним, адже на практиці новостворені виконавці у своїй діяльності керувалися застарілою Інструкцією про виконавче провадження, яка була затверджена ще у 1985 році Міністерством Юстиції СРСР. Закон України «Про виконавче провадження» фактично був прийнятий у 1999 році, тобто майже через рік після створення Державної виконавчої служби. З цього випливає, що значний проміжок часу державні виконавці користувалися застарілим законодавством, що не відповідало викликам того часу. Іншими словами, за зміною статусу не послідувало зміни сутності та змісту діяльності виконавців [18, с. 41].

Відтак, значним поступом стало прийняття вищезгаданого Закону «Про виконавче провадження». Проте, деякі науковці наголошують, що зазначеним законом законодавець не зміг конкретизувати діяльність державних виконавців в рамках, встановлених національним законодавством, хоча такий і визначав умови та порядок виконання рішень [18, с. 41]. Так, наявність двох законодавчих актів, які регулювали діяльність державного

виконавця, зумовили собою необхідність оновлення Інструкції про провадження виконавчих дій, яку затвердили наказом Міністерства юстиції від 1999 року, а введено в дію вже у 2000 році [19].

Юридична наукова спільнота відзначає і позитивні аспекти тогочасного реформування законодавства у сфері виконавчого провадження, а саме вказує на те, що саме по собі прийняття Закону України «Про виконавче провадження» дало змогу значним чином зміцнити гарантії захисту прав людини та громадянина у виконавчому провадженні. Зазначений закон був покликаний перш за все заповнити існуючі в національному законодавстві прогалини та усунути виниклі протиріччя. Окрім цього, науковці стверджують, що на той час було важливим створити усі необхідні правові передумови задля реального і своєчасного виконання судових рішень, і таким чином, підвищити як ефективність та авторитет новоствореної Державної виконавчої служби у суспільстві, так і відповідальність громадян за своїми обов'язками [18, с. 41].

Наразі, доречно згадати, що у 2016 році прийнято новий Закон «Про виконавче провадження», який замінив собою однойменний попередній. Так, зазначений Закон визначає собою порядок та умови примусового виконання судових рішень та рішень інших органів та їх посадових осіб, які підлягають примусовому виконанню у випадку їх невиконання добровільним шляхом.

Згаданий нами Закон був розроблений Радою з питань судової реформи одночасно із Законом України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», про який згадаємо трохи пізніше. Нова редакція Закону «Про виконавче провадження» містить в собі кардинальне реформування усієї системи виконавчого провадження, адже є частиною глобальної стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів [20].

Так, вважаємо за необхідне, окреслити деякі новації привнесені Законом України «Про виконавче провадження». Так, зокрема, для підвищення

ефективності виконавчого провадження, а також своєчасного та повного виконання рішень законом передбачено:

- формування відкритого Єдиного реєстру боржників;
- розширення переліку рішень, що підлягають примусовому виконанню;
- запровадження автоматизації процедур виконання рішень шляхом електронної реєстрації документів;
- повне фіксування процесуальних рішень та виконавчих дій в автоматизованій системі;
- оптимізування строків проведення виконавчих дій;
- модернізацію механізму адміністрування авансового внеску та виконавчого збору;
- запровадження можливості реалізації арештованого майна шляхом його продажу на електронних торгах;
- посилення відповідальності боржника у виконавчому провадженні;
- істотне підвищення розмірів штрафів, що накладаються виконавцем тощо [21].

У зв'язку із розвитком та становленням України змін та доповнення вимагало і законодавство, зокрема у сфері виконавчого провадження. Відтак, наразі положення про діяльність виконавців, окрім Конституції України та вищезгаданих законів, можна знайти у таких нормативно-правових актах як:

- Закон України «Державну службу»;
- Закон України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів»;
- Закон України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень»;
- Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини»;
- Закон України «Про запобігання корупції» тощо.

Отже, пропонуємо детальніше зупинитися на огляді Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів». Відтак, зазначеним законом встановлено вичерпний перелік органів та осіб, які власно і мають повноваження на здійснення виконання рішень суду та інших органів. Відповідно до цього Закону такими органами та особами є органи державної виконавчої служби та у певних, передбаченими Законом випадках, - приватні виконавці. До того ж, згаданий Закон вказує нам на перелік основних принципів, засад, на яких повинна базуватися діяльність органів державної виконавчої служби, а саме мова йде про:

1. принцип верховенства права;
2. принцип законності;
3. принцип незалежності;
4. принцип справедливості, неупередженості та об'єктивності;
5. принцип обов'язковості виконання рішень;
6. принцип диспозитивності;
7. принцип гласності та відкритості виконавчого провадження та його фіксування технічними засобами;
8. принцип розумності строків виконавчого провадження;
9. принцип співмірності заходів примусового виконання рішень та обсягу вимог за рішеннями [22].

Для ефективної реалізації механізму виконання рішень суду та інших органів, перелік обсягу повноважень державного виконавця міститься як у вищезгаданому Законі України «Про Виконавче провадження», так і у Законі України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів». Так, відповідно до зазначених нормативно-правових актів, виконавці мають доступ до закритих реєстрів інформації таких як, наприклад, Державний реєстр актів цивільного стану, Державний реєстр обтяжень рухомого майна, Державний реєстр речових прав на нерухоме майно, тощо. Також, виконавці мають повноваження щодо

витребовування інформації, яка необхідна для здійснення виконавчого провадження, розшуку боржника чи належного його майна, шляхом подачі запитів до відповідних органів. Окрім цього, вони уповноважені на обмеження права розпорядження боржниками майном, яке належить їм на праві власності, а також на проведення вилучення та реалізації такого майна або ж у певних випадках - передачу на користь стягувача за встановленою законом процедурою [17, 22].

Отже, підсумовуючи вищенаведене, можна констатувати, що наразі в Україні створена достатня законодавча база, яка регулює діяльність Державної виконавчої служби та виконавчого провадження загалом. До такої відносяться Конституція, Закони України «Про виконавче провадження», «Про Державну службу», «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень», так і деякі Постанови Кабінету Міністрів України, зокрема, «Про затвердження Порядку розпорядження майном, конфіскованим за рішенням суду і переданим органам державної виконавчої служби», «Про затвердження порядку накладення арешту на цінні папери», «Про затвердження Порядку виконання рішень про стягнення коштів державного та місцевих бюджетів або боржників» тощо.

Проте, не дивлячись на досить розгалужену систему нормативно-правового регулювання діяльності державних виконавців, на нашу думку, сучасні реалії вимагають більш досконалого та повного нормативного акту, зокрема, кодифікованого. Так, вважаємо, що наразі є сенс замислитися про прийняття Виконавчого кодексу України, який би зібрав до купи працюючі норми сучасних Законів та усунув би існуючі прогалини та недоліки національного законодавства з питань виконавчого провадження. Прийняття зазначеного Кодексу сприяло б підвищенню рівня захисту прав та свобод людини і громадянина, а також ефективності роботи Державної виконавчої служби в Україні.

1.3 Суб'єкти виконавчого провадження. Приватні виконавці.

Однією з гарантій забезпечення повного, ефективного, швидкого та своєчасного виконання рішень є встановлення кола суб'єктів виконавчого провадження. Адже саме їх правильне визначення може посприяти науковому з'ясуванню місця та ролі кожного з них у зазначених правовідносинах.

До того ж належне визначення кола суб'єктів гарантуватиме можливість забезпечення належним чином комплексу прав та обов'язків та надасть змогу уникнути можливих порушень законності під час здійснення виконавчої діяльності [23, с. 155].

Окреслену проблематику щодо визначення суб'єктів виконавчого провадження досліджувало багато видатних науковців, серед яких варто згадати В. Б. Авер'янова, О. Ф. Андрійка, А. С. Васильєва, А. О. Селіванова та інш.

Сьогодні як в юридичній науковій літературі, так і в практиці можна зустріти як термін «суб'єкти провадження», так і «учасники провадження». Досить часто зазначені поняття плутають та ототожнюють. Саме тому наразі постає актуальне питання з'ясування сутності та змісту вищезгаданих понять, а також їх співвідношення.

Відтак, у теорії права під суб'єктом зазвичай розуміють носія передбачених правовими нормами суб'єктивних прав та обов'язків [24, с. 517]. Так, суб'єктами виконавчого провадження є всі можливі учасники виконавчих процесуальних правовідносин, які власно і беруть участь у процесі примусового виконання рішень суду або інших органів. Такі суб'єкти займають різне процесуальне становище, а також наділені різними за змістом процесуальними правами та обов'язками. Отож, суб'єктами виконавчого провадження є фізичні та/або юридичні особи, а також суб'єкти підприємницької діяльності, які володіють виконавчими процесуальними правами та здатні нести виконавчі процесуальні обов'язки у процесі

примусового виконання якогось конкретного виконавчого документа, який ухвалений або ж виданий рішенням суду чи іншого юрисдикційного органу [25].

Натомість, національне законодавство оперує терміном «учасники виконавчого провадження», а саме, цьому присвячений третій розділ Закону України «Про виконавче провадження». Відтак, законодавець констатує, що учасниками виконавчого провадження є:

1. виконавець;
2. сторони;
3. представники сторін;
4. прокурор;
5. експерт;
6. спеціаліст;
7. перекладач;
8. суб'єкт оціночної діяльності - суб'єкт господарювання;
9. особи, права інтелектуальної власності яких порушені.

До того ж, зазначено, що задля проведення виконавчих дій виконавець, якщо існує нагальна потреба, залучає понятих, працівників поліції, представників органів опіки і піклування, інших органів та установ [7].

Юридична наукова спільнота наголошує, що поняття «учасники виконавчого провадження», на жаль, не відображає всього складу суб'єктів виконавчого процесу. Деякі науковці стверджують, що учасниками виконавчого провадження можуть бути тільки ті особи (зокрема, фізичні, юридичні та фізичні особи підприємці), які мають певну заінтересованість у результатах виконавчого провадження (наприклад, особисту, державну чи службову) і водночас роль яких є активною у провадженні щодо виконання рішень, тобто, іншими словами, вони можуть та безпосередньо впливають на процес вчинення виконавчих дій. Усі ж інші особи – є не учасниками, а суб'єктами виконавчого провадження, адже вони не заінтересовані в його

результаті, а лише сприяють проведенню виконавчих дій. Їх роль у виконавчому провадженні можна визначити не як активну, а навпаки – пасивну [26, с. 227].

Отож, підсумовуючи, можна зробити висновок, що науковий термін «суб'єкти виконавчого провадження» носить більш широке значення у порівнянні з вузьким змістом поняття «учасники виконавчого провадження».

Задля більш детального дослідження специфіки суб'єктів виконавчого процесу вважаємо за необхідне зупинитися на їх класифікації. В юридичній науковій літературі існує безліч підходів до класифікації зазначеного нами поняття. Адже різноманітність суб'єктів виконавчого провадження потребує і такого ж розгалуженого підходу з використанням різних критеріїв до їх класифікації.

Так, наразі суб'єктів виконавчого провадження класифікують за такими ознаками як:

- за ступенем обов'язковості участі у процесі;
- за підставами залучення у процес;
- за кількісним складом осіб, які вчиняють виконавче провадження;
- за процесуальним становищем та характером процесуальної діяльності, тощо.

Усі вищезгадані критерії мають значне теоретичне значення, адже дають змогу детальніше дослідити специфіку суб'єктів виконавчого процесу та їх правовий статус у виконавчому провадженні, з урахуванням останніх тенденцій розвитку теорії виконавчого процесу [24, с. 14].

Проаналізувавши різні підходи до класифікації суб'єктів виконавчого провадження, вважаємо доречним навести найбільш вдалі спроби на нашу думку, а саме мова йде про класифікацію С. В. Щербака. Так, науковець виокремлює:

1. органи і посадові особи державної виконавчої служби

2. учасники виконавчого провадження (сторони та їхні представники, органи державної влади і місцевого самоврядування, прокурор, який представляє інтереси держави або особи);
3. особи, які залучаються до проведення виконавчих дій (спеціалісти, перекладачі, поняті, зберігачі майна боржника, спеціалізовані організації, що здійснюють оцінку та реалізацію майна боржника) [27, с. 70].

Також, на наш погляд, вдалою є класифікація на підставі процесуального становища та характеру процесуальної діяльності суб'єктів виконавчого провадження. Так, автор такої класифікації пропонує розділити суб'єктів на три групи, зокрема:

1. до першої групи віднести осіб, які наділені владними повноваженнями з вчинення виконавчих процесуальних дій (наприклад, державний виконавець, виконавчі групи, начальник відділу, якому безпосередньо підпорядковується державний виконавець тощо);
2. другу групу складають особи, які беруть участь у виконавчих процесуальних діях (наприклад, боржник, стягувач, представники сторін, прокурор, органи державної влади та місцевого самоврядування);
3. а до третьої групи віднести осіб, які сприяють здійсненню виконавчого провадження (наприклад, перекладач, експерт, спеціаліст, суб'єкти оціночної діяльності, поняті, зберігачі майна тощо) [24, с. 12-13].

Говорячи про суб'єктний склад виконавчого провадження, не можна не згадати інститут приватного виконавця. Відтак, саме перехід до комбінованої системи виконавчого провадження зумовив появу нового правового інституту – приватного виконавця, який наразі успішно діє та розвивається в нашій країні. Актуальність порушеного нами питання впливає з невеликої кількості змістовних наукових досліджень щодо статусу приватних

виконавців. Саме тому дослідження місця та ролі приватних виконавців у системі виконавчого провадження наразі є важливим напрямком як для теоретиків, так і для практикуючих юристів.

За часи становлення України як незалежної держави інститут виконавчого провадження зазнавав багатьох змін та був у центрі уваги юридичної наукової спільноти. Так, у 2016 році з'явилася така новела як інститут приватного виконавця, що розширило суб'єктний склад виконавців в цілому. Запровадження зазначеного інституту пов'язано з прийняттям Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», який ми раніше вже згадували у попередніх підрозділах цієї роботи.

Деякі науковці зазначають, що законодавець у певному сенсі перезавантажив систему примусового виконання рішень, в тому числі й на основі принципу диспозитивності виконавчого провадження [28, с. 212].

Так, юридична наукова спільнота відзначає, що серед переваг новоствореного інституту є:

- підвищення рівня якості послуг із примусового виконання рішень населенню;
- виведення процедури примусового виконання рішень на якісно новий рівень;
- помітне зменшення бюджетних витрат;
- збільшення рівня надходження коштів до бюджету за рахунок сплати податків приватними виконавцями;
- зниження рівня корупції у системі примусового виконання рішень [29, с. 77].

До того ж, варто відзначити, що створення інституту приватного виконавця в Україні є значним поступом у системі реформування державного управління в цілому. Законодавець надав приватним виконавцям широкий спектр повноважень, наділив їх статусом самозайнятих осіб, розмежував компетенцію державних і приватних виконавців у деяких справах, а також

створив обґрунтований і виважений механізм відповідальності за порушення та зловживання своїми правами для останніх [30, с. 63].

Натомість, у юридичній літературі наголошують, що деякі положення щодо приватних виконавців потребують уточнення та доповнення, а саме мова йде про саме поняття «приватний виконавець». На думку деяких вчених, така назва є некоректною чи не досить вдалою, адже в системі примусового виконання незалежно від того, рішення виконує державний службовець чи самофінансована особа, немає нічого приватного [31]. До того ж виконавець за визначенням не може бути приватним, через те що держава делегує цим особам функцію з примусового виконання судових рішень і для цього наділяє їх владними повноваженнями з розпорядження чужим майном (майном боржників) без волевиявлення власника [32]. Такі судження є досить доцільними, проте, на нашу думку, слово «приватний» в цьому випадку використовується задля наголосу на внутрішній організації робочого місця та фінансовому забезпеченні діяльності такого виконавця. Адже приватний виконавець є самофінансованою особою [28, с. 212].

Отже, законодавець довірів приватним виконавцям практичну реалізацію принципу обов'язковості виконання рішень. Для нас це є новітньою практикою, коли реалізація конституційного принципу покладається на приватних осіб. Саме тому вважаємо доречним детальніше зупинитися на деяких особливостях правового статусу приватного виконавця.

Відтак, на відміну від державного виконавця, приватний не є державним службовцем, хоча він і надає публічні послуги. Можна зазначити, що приватний виконавець прирівнюється до осіб, які уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, згідно із Законом України «Про запобігання корупції», і на нього поширюється дія згаданого закону. Отже, є підстави виокремити таку ознаку правового статусу приватного виконавця, як наділення його певними владними повноваженнями для примусового виконання. Так, зокрема, він має право арештовувати кошти та

майно, описувати його, вилучати, реалізовувати тощо. Таким чином, хоча системи виконання судових рішень не є рівнозначними та замінними, сама процедура стягнення єдина як для державних, так і для приватних виконавців [33].

Зазначимо, що вимоги приватного виконавця є обов'язковими для всіх фізичних та юридичних осіб. Але у той же час, сфера його діяльності обмежена приватно-правовими вимогами, адже приватні виконавці не можуть виконувати рішення стосовно:

- боржників з державною та комунальною формами власності;
- рішення щодо дітей;
- рішення про вселення та виселення;
- рішення, за якими стягувачем є держава;
- рішення адміністративних судів;
- рішення Європейського суду з прав людини тощо [26].

До того ж, як нами вже зазначалося раніше, приватний виконавець самостійно, тобто своїм коштом здійснює організаційне та матеріально-технічне забезпечення своєї діяльності, на відміну від державного виконавця. Відтак, хоча у приватного виконавця і відсутня оплата послуг з державного бюджету, він має право на винагороду, а саме:

- основну винагороду, яка встановлюється Кабінетом Міністрів України і стягується з боржника. Така винагорода не може бути змінена за домовленістю;
- додаткову винагороду, яка встановлюється угодою між виконавцем та стягувачем. Тобто, іншими словами, це свого роду авансування витрат виконавчого провадження та додаткова винагорода [22].

Щодо розмірів та видів витрат, то такі формує Міністерство Юстиції України. Приватний виконавець визначає розмір витрат виконавчого провадження виходячи з документів про закупівлю (придбання) відповідних товарів і послуг [34]. Зазначені витрати дозволено стягувати з боржника. Але

в ході виконання рішення можуть бути й додаткові витрати, окрім визначених Міністерством Юстиції України. До речі, їх стягування з боржника забороняється.

До особливостей правового статусу приватного виконавця також слід віднести такі ознаки як:

- наявність офісу (який повинен відповідати певним вимогам з метою забезпечення належних умов діяльності приватного виконавця, прийому відвідувачів, зберігання документів, печаток, штампів, товарно-матеріальних цінностей та архіву приватного виконавця, збереження професійної таємниці, захищення від несанкціонованого проникнення);
- професійний рівень приватного виконавця (а саме, вимоги щодо віку, професійної освіти, стажу роботи, після отримання диплому тощо) [22].

Серед наукової спільноти існує думка, що організація роботи приватного виконавця чимось схожа на приватну підприємницьку діяльність. Проте їх не можна ототожнювати. До того ж, деякі науковці справедливо зазначають, що у діяльності виконавців не може бути жодних ознак підприємницької діяльності, таких як наприклад, щодо свободи договору, ціноутворення тощо [31].

Зазначимо, що приватний виконавець володіє:

- правосуб'єктністю, яка виникає з початку діяльності, тобто з дня внесення інформації до Єдиного реєстру приватних виконавців України;
- компетенцією, яка проявляється через функції й права та обов'язки, які виникають у зв'язку з реалізацією владних повноважень щодо примусового виконання рішення суду;
- юридичною відповідальністю [28, с. 215].

Отже, варто зазначити, що наразі питання щодо статусу приватного виконавця потребують доопрацювання та випробування практикою. Проведене нами дослідження та аналіз юридичної наукової літератури дає

підстави стверджувати, що роботу приватного виконавця відрізняють два важливі моменти. Перший – те, що приватний виконавець є самофінансованою особою, другий – держава наділила його частиною своїх владних повноважень щодо примусового виконання рішень суду та інших органів. Це дає підстави характеризувати статус приватного виконавця як дуалістичний.

Підсумовуючи, зазначимо, що інститут приватного виконавця вже давно та успішно діє в провідних країнах світу. Так, наприклад, деякі країни (зокрема, США, Болгарія, Румунія, Словенія, Угорщина та ін.) можуть слугувати прикладом того, як ефективно запровадити інститут приватних виконавців. При цьому, деякі з держав (Угорщина, Болгарія, Словенія) обрали для себе подвійну модель виконавчої служби, коли поряд із державними виконавцями, виконувати судові рішення може бути доручено приватним, натомість, наприклад, Румунія обрала для себе лише один вид виконавців – приватних судових службовців [35].

Наявність інституту приватного виконавця не означає, що держава самоусувається від примусового виконання рішень, а навпаки підкреслює розширення можливості вибору для людини та громадянина. До того ж, саме держава контролює та регулює діяльність приватних виконавців через ліцензування, страхування професіональної відповідальності та атестацію. На нашу думку, паралельне існування одразу двох інститутів з примусового виконання рішень – державного та приватного, неодмінно мінімізує корупційну складову.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Таким чином, на підставі викладеного можемо зробити наступні висновки:

- правове регулювання інституту виконавчого провадження існує протягом значного часу, кожен з історичних етапів державності

України вносив реформи та вдосконалював його, що наголошує на актуальності теми дослідження;

- під виконавчим провадженням слід розуміти сукупність юридичних норм, які регулюють організаційно-правові засади примусового виконання рішень, а також процесуальні правовідносини учасників юридичного процесу з реалізації рішень судових та несудових органів та їх посадових осіб;
- діяльність Державної виконавчої служби та виконавчого провадження в цілому регулюють наступні нормативно-правові акти: Конституція, Закони України «Про виконавче провадження», «Про Державну службу», «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень», Постанови Кабінету Міністрів України, зокрема, «Про затвердження Порядку розпорядження майном, конфіскованим за рішенням суду і переданим органам державної виконавчої служби», «Про затвердження порядку накладення арешту на цінні папери», «Про затвердження Порядку виконання рішень про стягнення коштів державного та місцевих бюджетів або боржників» тощо;
- проаналізовано доцільність більш повного та досконалого кодифікованого нормативно-правового акту – Виконавчого кодексу України;
- суб'єктами виконавчого провадження є фізичні та/або юридичні особи, а також суб'єкти підприємницької діяльності, які володіють виконавчими процесуальними правами та здатні нести виконавчі процесуальні обов'язки у процесі примусового виконання якогось конкретного виконавчого документа, який ухвалений або ж виданий рішенням суду чи іншого юрисдикційного органу;
- відповідно до Закону України «Про виконавче провадження» учасниками виконавчого провадження є: виконавець, сторони,

- представники сторін, прокурор, експерт, спеціаліст, перекладач, суб'єкт оціночної діяльності – суб'єкт господарювання, особи, права інтелектуальної власності яких порушені;
- визначено, що термін «суб'єкти виконавчого провадження» носить більш широке значення у порівнянні з вузьким змістом поняття «учасники виконавчого провадження»;
 - створення інституту приватного виконавця в Україні є значним поступом у системі реформування державного управління;
 - приватний виконавець має подвійний статус, адже є самофінансованою особою, а держава наділила його частиною своїх владних повноважень щодо примусового виконання рішень суду та інших органів;
 - наявність інституту приватного виконавця не означає, що держава самоусувається від примусового виконання рішень, а навпаки підкреслює розширення можливості вибори для людини та громадянина;
 - паралельне існування одразу двох інститутів з примусового виконання рішень – державного та приватного, неодмінно мінімізує корупційну складову.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ

2.1. Строки оскарження. Поновлення строків на оскарження дій виконавця

Без сумнівів не можна уявити ані людину, ані будь-яку її діяльність поза часом. Надзвичайна важливість часу, строків, термінів та інших темпоральних значень як в практиці, так і в теорії юриспруденції пояснює постійний науковий інтерес до пізнання природи таких категорій [36, с. 87].

Питання строків та їх поновлення є надзвичайно актуальним серед юридичної наукової спільноти. Так, зазначене нами питання досліджувалося такими науковцями як В. В. Луця, Д. Х. Валеев, В. В. Гуцин, В. Ю. Білоусов, В. О. Гуреев, В. І. Цікало,.

Наукова спільнота зазначає, що базовим функціональним призначенням строків є:

- регулятивна функція;
- охоронна функція;
- захисна функція;
- функція сприяння сторонам у реалізації їх прав та обов'язків;
- сприяння в належній організації провадження [37, с. 8].

До того ж, деякі науковці додатково наголошують на дисциплінуючій функції строків, адже недотримання строків, що встановлені судом для подання заяв, скарг і документів робить неможливим їх подання і дає суду право вирішення спору за наявними у справі матеріалами [38, с. 69].

Відтак, визначення часу за допомогою понять «своєчасність», «розумний строк» тощо є оціночним, адже по суті один і той самий строк для

однієї особи буде здаватися розумним, а для іншої – стане порушенням такого. Це перш за все слід пов'язувати саме з особистим сприйняттям особою тієї чи іншої правової ситуації, яка істотно не може бути однаковою для всіх [38, с. 69].

Таким чином, інститут строків у різних галузях судочинства сприяє досягненню юридичної визначеності у публічно-правових відносинах та стимулює учасників адміністративного процесу сумлінно ставитися до виконання своїх обов'язків. Строки обмежують час, протягом якого правовідносини можуть вважатися спірними, після їх завершення, якщо відсутнє звернення до суду за вирішенням спору, відносини вважаються стабільними.

Підстави пропущення строків можуть бути визнані поважними, а строк поновлено лише у передбачених випадках, пов'язаних із непереборними та об'єктивними перешкодами та труднощами, які не могли залежати від волі конкретної особи та унеможлилювали своєчасне, у встановлений законом строк, подання процесуальних документів. Аналогічні норми містять положення цивільного та господарського процесуального законодавства. Звертаємо увагу, що поняття поважності причин пропуску процесуальних строків є оціночним, його вирішення залишається на розсуд суду. Такими причинами можуть бути обставини непереборної сили та обставини, які об'єктивно унеможлилюють вчинення процесуальної дії у встановлений строк. Зазначені обставини підтверджуються шляхом подання відповідних документів, їх копій.

Повертаючись до питання строків оскарження рішення, дій чи бездіяльності державного виконавця, вважаємо доречним зазначити, що Цивільний процесуальний кодекс України, Господарський процесуальний кодекс України та Кодекс адміністративного судочинства України містять в собі уніфіковані строки, а саме мова йде про 10 днів з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її права та 3 дні з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її права, у

разі оскарження постанови про відкладення провадження виконавчих дій [39, 40, 41].

Проте, натомість законодавством у сфері виконавчого провадження передбачено 10 робочих днів та 3 робочих дні на оскарження в зазначених випадках. Тобто на відміну від згаданих вище процесуальних кодексів, відлік строку на оскарження в спеціальному Законі здійснюється в робочих днях [7].

Таку колізію в праві на оскарження дій посадової особи Державної виконавчої служби спробував врегулювати Верховний Суд. Відтак, у Постанові від 13.03.2019 року у справі № 920/149/18 Верховний Суд вказав, що при оскарженні рішень, дій чи бездіяльності виконавців, на виконанні у яких перебуває рішення господарського суду, слід керуватися нормами Господарського процесуального кодексу України, а отже слід обчислювати строк для оскарження в днях [43].

Відповідно до Рішення Конституційного Суду України від 07.07.1998 року у справі № 1-19/98, у випадку, коли нормативно-правовий акт містить термін «дні» без уточнення, то такий термін слід розуміти саме як календарні дні [44].

Проте, у науковій спільноті є думка, що вищезгадане рішення Верховного Суду є недоцільними і, в деякому сенсі помилковими та не обґрунтованими. Відтак, враховуючи, що оскарження рішення, дії чи бездіяльності відбувається саме в рамках виконавчого провадження, то спеціальним необхідно вважати саме Закон України «Про виконавче провадження» і власне застосовувати його норми.

До того ж, критиці піддається питання про визначення та тлумачення поняття «дні». Як вже зазначалося нами раніше, Конституційний Суд України наголошує, що під терміном «дні», якщо не має уточнення, слід розуміти саме календарні дні. Натомість, деякі науковці вказують на те, що вживання терміну «робочі дні» було б більш виправданим та доцільним. Адже, поняття «календарні дні» за своїм змістом та значенням значно

звужують обсяг прав скаржника, що суперечить принципам права та є недопустимим.

Також, варто зазначити, що вищенаведене рішення Верховного Суду фактично визнає «мертвою» норму, наведену у Законі «Про виконавче провадження», адже незалежно від галузі судочинства будуть застосовуватися саме строки на оскарження, передбачені відповідним процесуальним кодексом. Саме тому, враховуючи все вищевказане, деякі науковці вважають таке рішення Верховного Суду нелогічним та таким, що суперечить декотрим з загальних принципів права.

Таким чином, виходячи з вищевикладеного, можна констатувати, що загальним строком оскарження рішення та дії виконавця, посадових осіб органів державної виконавчої служби з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її прав, свобод чи законних інтересів, щодо виконання судового рішення – 10 днів, рішення виконавця про відкладення проведення виконавчих дій може бути оскаржене протягом 3 робочих днів.

У сфері забезпечення реалізації права громадянина на оскарження рішення суду та поновлення строків на таке оскарження у рішеннях Європейського суду з прав людини сформувалась стала практика – поновлення строків на оскарження може вважатися виправданим, якщо пропущення строку є поважним і вмотивованим. При цьому поважними причинами пропуску строку є обставини, що позбавили особу можливості подати заяву у визначений законом строк, вони об'єктивно є непереборними, тобто не залежать від волевиявлення заявника і пов'язані з дійсно значними перешкодами чи то труднощами, які унеможливили чи суттєво ускладнили можливість своєчасного звернення до суду у визначений законом процесуальний строк. Такі обставини повинні бути підтверджені доказами, що характеризуються як належні та допустимі.

Відтак, доволі часто перед практикуючими юристами постає проблемне питання щодо поновлення пропущених строків на оскарження

рішень, дій чи бездіяльності державних виконавців. Підставами для цього можуть слугувати різні причини. Із поміж інших, виокремлюють правову необізнаність громадян, порушення термінів відправлення кореспонденції державними виконавцями, неповідомлення сторін органами влади про прийняті рішення у їхній справі, а також деякі інші фактори.

Наголошуємо, що вирішення питання про поновлення пропущеного строку на подання скарги на рішення, дії чи бездіяльність державного виконавця або будь-якої іншої посадової особи державної виконавчої служби виходить з того, що відповідне законодавство не містить чіткого та вичерпного переліку обставин, які можуть вважатися поважними причинами такого пропуску, тому суд з'ясовує їх окремо у кожному окремому випадку. Так, при оскарженні бездіяльності зазначених осіб у випадку невжиття заходів із примусового виконання судового рішення, стягувач, який подав заяву про відкриття виконавчого провадження до відповідного органу, однак не отримав у визначений законом строк (ураховуючи поштовий обіг) задоволення своїх вимог, слід вважати обізнаним про вірогідність порушення його прав у конкретному виконавчому провадженні незалежно від того, чи було ним отримано документи від державного виконавця та чи був він ознайомлений із матеріалами відповідного провадження. Зокрема, у випадку подання скарги з пропуском строку та відсутності клопотання про його поновлення, відповідна скарга залишається без розгляду та повертається заявникові. При цьому йому може бути роз'яснено право на повторне звернення до суду на підставах, передбачених чинним законодавством.

Звертаємо увагу, що заява про поновлення процесуального строку розглядається тим судом, у якому належить вчинити відповідну процесуальну дію, щодо якої було пропущено строк, а заява про продовження процесуального строку, встановленого судом – судом, що встановив строк, без повідомлення учасників справи. Разом із поданням відповідної заяви про пропуску строку слід вчинити процесуальну дію, стосовно якої пропущено строк. Пропуск строку, визначеного

законодавством чи судом для подання доказів, інших матеріалів чи вчинення певних дій, не звільняє учасників від зобов'язання вчинити визначену процесуальну дію. Так, про продовження чи поновлення процесуального строку суд постановляє відповідну ухвалу.

Виходячи з принципу змагальності в судовому процесі, прав та обов'язків сторін у справі, суд виключно з ініціативи та в межах доводів сторін може поновити строк звернення до суду за обґрунтованим їх зверненням.

Аналіз існуючої судової практики про поновлення пропущених строків на звернення до суду з позовом про визнання недійсними рішення, дії чи бездіяльність державних виконавців, дає підстави стверджувати, що такий метод є доволі мало ефективним. У більшості випадків суди визнають причини пропущення строків неповажними та відмовляють у відкритті провадження.

Отож, постає логічне питання: як можна захистити належним чином права боржника у виконавчому провадженні у разі пропущення десятиденного строку, наданого на оскарження рішень, дій або бездіяльності службової особи Державної виконавчої служби. Не дивлячись на встановлене національним законодавством виключне право на оскарження рішень, дій або бездіяльності державних виконавців в судовому процесі, боржника не позбавляють права на здійснення контролю за дотриманням законності процедури виконавчого провадження. Відповідно до Закону своєчасність, правильність та повноту виконання рішень державним виконавцем контролює начальник відділу, якому останній безпосередньо підпорядковується, а також керівник вищого органу Державної виконавчої служби України. Відтак, при здійсненні контролю за рішеннями та діями державного виконавця під час виконання рішень начальник відділу має право скасувати постанову або ж інші процесуальні документи чи їх частини, винесені у виконавчому провадженні, у випадку, якщо вони суперечить вимогам українського законодавства. Так само начальник відділу може

визнати недійсним акт складений державним виконавцем та зобов'язати останнього провести виконавчі дії в порядку встановленому національним законодавством у сфері примусового виконання рішень [7, 45].

До того ж, варто згадати й те, що відповідно до норм дійсного законодавства, державний виконавець надає сторонам та їх представникам право для ознайомлення з матеріалами виконавчого провадження. А саме дає можливість робити з них виписки та копії. Також, державний виконавець розглядає заяви сторін та інших учасників виконавчого провадження та їхні клопотання. Норми Закону зазначають, що право на звернення з відповідним клопотанням у порядку контролю за законністю не обмежене суб'єктністю виконавчого провадження.

Отже, можна зробити висновок, що боржник може звернутися до начальника відповідної виконавчої служби з клопотанням про винесення постанови, якою, наприклад, скасовуватиметься незаконна постанова державного виконавця, прийнята у виконавчому провадженні. Наголосимо, що українським законодавством не обмежено строки, в які сторони виконавчого провадження можуть реально реалізувати право на звернення в порядку контролю за дотриманням законності процедури. Тобто, іншими словами, можна звертатися з таким клопотанням на будь-якій стадії виконавчого провадження. Варто наголосити, що дослідження практикуючих юристів вказують на те, що існує велика вірогідність того, що скоріше за все клопотання не буде задоволено. Але ж навіть отримання відмови в задоволенні такого клопотання, стане законною підставою для звернення до суду з позовом на рішення, дії чи бездіяльність у встановлений кодексом адміністративного судочинства десятиденний строк з моменту отримання зазначеної відмови [41, 45].

Таким чином, відповідно до чинного законодавства сторони виконавчого провадження мають право звернутися до суду із скаргою у тому випадку, якщо вважають, що рішенням, дією чи бездіяльністю державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби

або, наприклад, приватного виконавця було порушено їхні права. Рішенням Конституційного Суду України №17-рп/2011 від 13 грудня 2011 року визначено, що держава може встановлювати відповідні процесуальні строки, обмежувати строк звернення до суду, що не впливає на зміст та обсяг конституційного права на судовий захист і доступ до правосуддя. Загальним строком оскарження рішення та дії виконавця, посадових осіб органів державної виконавчої служби з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її прав, свобод чи законних інтересів, щодо виконання судового рішення – 10 днів, рішення виконавця про відкладення проведення виконавчих дій може бути оскаржене протягом 3 робочих днів. На думку автора, такий строк оскарження є достатнім для реалізації права на доступ до правосуддя. Адже, реалізація права позивача на звернення до суду в рамках строку звернення залежить виключно від нього самого, а не від дій чи бездіяльності посадових осіб відповідача. Позивач, необґрунтовано не дотримуючись такого порядку, позбавляє себе можливості реалізовувати своє право на звернення до суду в межах строків звернення до суду, а не реалізація цього права зумовлена його власною поведінкою. Наголошуємо, що суд за заявою учасника справи може поновити пропущені процесуальні строки, встановлені законом, якщо визнає причини такого пропуску поважними. Питання ж поважності причин пропуску строку звернення до суду є оціночним та залежить від доказів, якими підтверджуються обставини та підстави такого пропуску.

2.2. Особливості оскарження дій виконавця

Як нами вже зазначалося раніше, виконавче провадження покликано реалізувати захист суб'єктивних прав фізичних та юридичних осіб, адже воно є завершальною стадією судового розгляду. Проте наразі наявні дослідження вказують на зниження рівня довіри до органів державної влади та, зокрема,

судової системи. Звідси і впливає актуалізація питання щодо особливостей оскарження дій або бездіяльності державних виконавців.

Вважаємо доречним наголосити на тому, що право на оскарження рішень чи діянь державних виконавців є похідним від

- загального права на оскарження будь-яких дій або бездіяльності, які так чи інакше порушують права та законні інтереси особи;
- права на звернення за захистом прав та інтересів особи в цілому.

До того ж, таке право належить саме особі, а не громадянину, що впливає з норм Конституції України. Адже кожна особа незалежно від її громадянства чи підданства може звернутися до уповноважених органів з метою оскаржити діяння, якими було порушено її права та/або інтереси та вимагати встановлення справедливості [46].

Зазначена тематика досліджувалася багатьма видатними науковцями, серед яких варто згадати М. М. Говоруха, С.О. Малахов, М. В. Руденко, Г. П. Серeda та інші.

Відтак, зазначимо, що в Україні порядок оскарження рішень дій або бездіяльності державних виконавців регулюється одразу декількома нормативно-правовими актами, а саме Конституцією України, Кодексом адміністративного судочинства України, Цивільним процесуальним кодексом України, Господарським процесуальним кодексом України, а також Законами України «Про виконавче провадження» й «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів». До того ж, завжди у фокусі уваги знаходяться зразкові рішення національних та європейських судів.

Наразі українським законодавством передбачено два порядки оскарження рішень, дій або бездіяльності державних виконавців:

1. адміністративний порядок оскарження до вищої посадової особи;
2. судовий порядок оскарження.

При цьому, варто наголосити, що Законом не передбачено обов'язку застосування спочатку адміністративного методу, а вже потім судового.

Особа, яка має намір оскаржувати рішення чи діяння державного виконавця на власний розсуд обирає який із зазначених методів застосувати [7].

Деякі науковці зазначають, що порядок адміністративного оскарження тільки на перший погляд видається більш вигідним через свою оперативність та безоплатність. Проте на практиці виявляється, що оскарження рішення, дії чи бездіяльності у судовому порядку є більш ефективним захистом суб'єктивних прав фізичних та юридичних осіб [47, с. 13]. Відтак, до суттєвих вад нормативної регламентації порядку адміністративного оскарження відносять:

- відсутність у національному законодавстві визначення поняття «адміністративне оскарження рішень, дій (бездіяльності) виконавців та посадових осіб державної виконавчої служби»;
- відсутність чіткої визначеності стадій процесу оскарження до вищої посадової особи, в межах яких було б окреслено дії як скаржника, так і органу, який розглядатиме скаргу;
- відсутність єдиного нормативного акта, який закріпив би собою належне функціонування інституту адміністративного оскарження рішень, дій чи бездіяльності виконавців [48, с. 56-61].

До того ж, варто відзначити, що система адміністративного оскарження є доволі складною, адже базовими трьома ланками є:

1. відділи державної виконавчої служби Міжрегіональних управлінь юстиції;
2. управління забезпечення примусового виконання рішень;
3. департамент державної виконавчої служби Міністерства юстиції України.

Відповідно, в кожній окремій проблемній ситуації треба буде визначати інстанцію, до якої можна оскаржити протиправне діяння посадової особи державної виконавчої служби [49].

Переходячи до характеристики оскарження рішень, дій та бездіяльності державних виконавців у судовому порядку, вважаємо доречним вказати, що

однією із найважливіших конституційних гарантій забезпечення та захисту прав та свобод особи є закріплення права на судовий захист. Так, положення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод гарантують право на справедливий і публічний розгляд справи протягом розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, при визначенні цивільних прав і обов'язків особи чи при розгляді будь-якого кримінального обвинувачення, що пред'являється особі [50]. Зазначені положення знаходять своє відображення у національному законодавстві. Відповідно до частини другої статті 55 Конституції України кожному гарантується право на судове оскарження рішень, дій и бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Основний Закон надає громадянам право безпосередньо звертатися до суду із скаргою на рішення, дії чи бездіяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Крім того, у Рішенні Конституційного Суду України від 26 червня 2013 р. (справа щодо офіційного тлумачення визначених положень Закону України «Про виконавче провадження») Конституційний Суд України регламентував, що право на судовий захист є конституційною гарантією прав і свобод людини та громадянина, а обов'язкове виконання судових рішень є складовою права на справедливий судовий захист (абзац 5 мотивувальної частини Рішення від 26 червня 2013 року) [51]; набрання рішенням суду законної сили є юридичною подією, із настанням якої виникають, змінюються чи припиняються відповідні правовідносини, а таке судове рішення набуває нових властивостей; основною з яких є його обов'язковість – сутнісна ознака судового рішення – акта правосуддя (підпункт 2.4 мотивувальної частини Рішення від 23 листопада 2018 року) [52]; невід'ємною складовою права кожного на судовий захист є обов'язковість виконання судового рішення. Таке право включає визначений законодавством комплекс дій, що спрямовані на захист і відновлення порушених прав, свобод, законних інтересів окремих фізичних чи

юридичних осіб, суспільства та держави в цілому (пункт 2 мотивувальної частини Рішення від 13 грудня 2012 року) [53]; невиконання судового рішення ставить під загрозу сутність права на справедливий судовий розгляд (пункт 3 мотивувальної частини Рішення від 25 квітня 2012 року) [54].

При здійсненні повноважень виконавці зобов'язані використовувати надані йому права та повноваження, які є необхідними задля забезпечення неупередженого, ефективного, своєчасного і повного виконання судового рішення. Так, якщо особа вважає, що її права було порушено, то вона має право звернутись за захистом своїх прав до суду. Однією із засад виконавчого провадження є забезпечення права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності державних чи приватних виконавців [7].

Порядок оскарження дій або бездіяльності виконавців та посадових осіб органів державної виконавчої служби, визначений ст. 74 Закону України «Про виконавче провадження». Так, відповідні рішення, дії чи бездіяльність виконавця та посадових осіб органів державної виконавчої служби щодо виконання судового рішення можуть бути оскаржені сторонами чи іншими учасниками та особами до суду, яким було видано виконавчий документ, у порядку, передбаченому чинним законодавством; стосовно рішень інших органів (посадових осіб) та постанов державного виконавця про стягнення виконавчого збору, постанов приватного виконавця про стягнення основної винагороди, витрат виконавчого провадження та штрафів – можуть бути оскаржені сторонами чи іншими учасниками та особами до відповідного адміністративного суду в порядку, передбаченому чинним законодавством.

Для визначення підвідомчості відповідної категорії справ потрібно керуватись тим, який суд видав виконавчий документ. Відповідно до Висновку суду викладеного у Постанові Пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики виконання рішень, ухвал, постанов господарських судів України» від 17.10.2012 р. – скарги на дії чи бездіяльність органів державної виконавчої служби щодо виконання рішень, ухвал, постанов господарських судів підлягає компетенції виключно

місцевого господарського суду, яким було розглянуто відповідну справу в першій інстанції, тобто той господарський суд, який видав виконавчий документ (Наказ чи Ухвалу), та у тому ж складі суду (якщо цьому не перешкоджають об'єктивні обставини, як – звільнення судді, хвороба, відпустка тощо) [55]. Із огляду на вищезазначене, звертаємо увагу, якщо законом встановлено інший порядок оскарження судових рішень, дій чи бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби, то це виключає юрисдикцію адміністративних судів у відповідній категорії справ (постанова Верховного Суду України (ВСУ) від 16.03.2016 р. у справі № 6-30цс16 та від 16.11.2016 р. у справі № 6-931цс16).

Зважаючи на те, що виконання судових рішень покладається на державних та приватних виконавців, які наділені однаковими правами та обов'язками, вищезазначене роз'яснення ВСУ актуально, за аналогією, застосовувати і до приватних виконавців.

До того ж, звертаємо увагу на позицію Верховного суду України висловлену у Постановах від 07.06.2016 р. по справі № 21-3280a15 та від 22.02.2017 р. у справі № 6-2946цс16 про те, що скаргу на дії (бездіяльність) державного виконавця в процедурі примусового виконання судового рішення, яким було задоволено цивільний позов, не належить розглядати в порядку адміністративного судочинства, оскільки такий спір повинен розглядатися в порядку цивільного судочинства судом, яким було видано виконавчий документ.

Порядок судового оскарження рішення, діянь (дій або бездіяльності) виконавця визначено статтями 447 – 453 Цивільного процесуального кодексу України, статтями 339 – 345 Господарського процесуального кодексу України та ст. 187 Кодексу адміністративного судочинства України.

Законодавством також передбачено оскарження рішень, дії чи бездіяльності державного виконавця стягувачем та іншими учасниками виконавчого провадження (окрім боржника) до начальника відділу, якому підпорядкований державний виконавець, щодо рішень, дії та бездіяльності

начальника відділу, якому безпосередньо підпорядкований державний виконавець, можуть бути оскаржені до керівника органу державної виконавчої служби вищого рівня. Так, начальник відділу, якому підпорядкований державний виконавець, при здійсненні контролю має право у випадку, якщо дії виконавця під час виконання судових рішень суперечать вимогам законодавства, прийняти відповідну постанову чи інший процесуальний документ для скасування постанови державного виконавця та зобов'язати його провести виконавчі дії в порядку, встановленому чинним законодавством. Начальник відділу чи безпосередньо державний виконавець до того ж може виправити допущені помилки у процесуальних документах, винесених у виконавчому провадженні, про що виноситься відповідна постанова. У разі виявлення порушень законодавства керівник вищого органу державної виконавчої служби визначає їх своєю постановою та надає доручення, щодо проведення дій, передбачених вище.

Стосовно кола осіб, що можуть надати відповідну скаргу, відповідно до Закону України «Про виконавчі провадження» рішення, дії чи бездіяльність виконавця, щодо виконання судового рішення, можуть бути оскаржені:

- сторонами (боржник, стягувач);
- іншими учасниками (виконавець, прокурор, представники сторін, спеціаліст, експерт, оцінювач, перекладач чи особи, права інтелектуальної власності яких порушені);
- та особами (поняті, представники органів опіки і піклування, працівники поліції та інших органів чи установ) до суду, який видав виконавчий документ, у порядку передбаченому законом.

При цьому сторони можуть реалізувати свої права і обов'язки у виконавчому провадженні самостійно або через представників.

Звертаємо увагу, що скарга у виконавчому провадженні подається виключно у письмовій формі та повинна містити такі складові:

- назву органу державної виконавчої служби, до якої вона подається;

- повну назву (прізвище, ім'я, по батькові) боржника та стягувача, їхні місця проживання чи фактичного перебування (для фізичних осіб) або місцезнаходження (для юридичних осіб), а також найменування (прізвище, ім'я та по батькові) представника сторони виконавчого провадження, якщо скарга подається представником;
- реквізити виконавчого документа (вид документа, найменування органу, який його видав, день видачі та номер документа, його резолютивна частина);
- зміст оскаржуваних рішень, дій чи бездіяльності та посилання на порушену норму закону;
- викладення обставин, обґрунтування скаржником своїх вимог;
- підпис скаржника або його представника із зазначенням дня подання скарги.

Рішення та дії виконавця, посадових осіб органів державної виконавчої служби щодо виконання судового рішення можуть бути оскаржені протягом 10 робочих днів з дня, коли особа дізналася чи повинна була дізнатися про порушення її прав, свобод чи законних інтересів. Рішення виконавця про відкладення проведення виконавчих дій може бути оскаржене протягом трьох робочих днів з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її прав, свобод чи законних інтересів.

У Постанові Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 09.11.2020 зазначається, що встановлення процесуальних строків законодавством має на меті дисциплінування учасників адміністративного судочинства та своєчасного виконання ними передбачених КАС України певних процесуальних дій, що при цьому стимулює учасників адміністративного процесу сумлінно ставитися до виконання своїх обов'язків [56].

Звернемо увагу на вимоги до скарги та відповідних позовів. Відповідно до ст. 287 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України) особа звертається з позовною заявою до адміністративного суду у

випадках, коли вважає, що відповідним рішенням, дією або бездіяльністю державного чи приватного виконавця порушено її права, свободи чи законні інтереси. Вимоги до позовної заяви викладені у статті 160 КАС України. Вимоги до скарги визначені спеціальним законодавством, а саме п. 4 ст. 74 Закону України «Про виконавче провадження». Проте, нормами цивільного та господарського права не врегульоване питання, стосовно вимог до змісту скарги чи зобов'язання додати до скарги відповідні копії для інших учасників або про відправку їм визначених документів, а також залучення до участі у справі інших сторін виконавчого провадження. Можемо зробити висновок, що врегулюванні даного питання існує прогалина, яку намагається вирішити судова влада.

Так, з аналізу актів ВСУ, ВССУ, ВГСУ виходить, що скарги на рішення, дії або бездіяльність виконавців повинні відповідати загальним вимогам стосовно форми та змісту позовної заяви, передбачених положеннями ЦПК і ГПК та містити відомості, перелічені п. 4 ст. 74 Закону «Про виконавче провадження». Так, у випадку відсутності спеціальних норм стосовно вирішення певних питань, які виникають при розгляді таких скарг, до цих скарг мають застосовуватися положення цивільного та господарського процесуального законодавства, якими врегульовано аналогічні питання. Таку позицію висловив Верховний суд у своїй Постанові Пленуму «Про практику розгляду судами скарг на рішення, дії або бездіяльність органів і посадових осіб державної виконавчої служби та звернень учасників виконавчого провадження» від 26.12.2003 р. [57]. Аналогічну позицію має і Вищий спеціалізований суд України у Листі від 28.01.2013 р. [58] та Вищий господарський суд України у Постанові Пленуму ВГСУ від 17.10.2012 р. [59].

Розглянемо також деякі особливості сплати судового збору у зазначеній ситуації. Відповідно до Закону України «Про судовий збір» судовий збір – це збір, який справляється на всій території України за подання заяв, скарг до суду, за видачу судами документів, а також у разі

ухвалення окремих судових рішень, передбачених цим Законом. Судовий збір включається до складу судових витрат [60]. Верховний Суд у постанові від 14.02.2018 року [61] зробив висновок, що судовий збір за подання скарги на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи не сплачується. Проте, стосовно оскарження рішень, дій або бездіяльності виконавця шляхом подачі позовної заяви до адміністративного суду – особі необхідно додати докази сплатити судового збору. Така позиція викладена у постанові Пленуму ВАСУ від 13.12.2010 р., та передбачає, що позовні заяви про оскарження рішень, дій або бездіяльності посадових осіб державної виконавчої служби сплачуються судовим збором відповідно до Закону «Про судовий збір» і за подання таких позовних заяв судовий збір сплачується на загальних підставах [62].

Згідно зі статтею 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» при розгляді справ положення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та протоколів до неї судами як джерело права застосовується практика Європейського суду з прав людини та Європейської комісії з прав людини (далі – «ЄСПЛ») [63].

Відповідно до правових висновків ЄСПЛ, право на суд, одним з складових якого є право доступу до суду, не є абсолютним і тому може підлягати певним обмеженням, зокрема, щодо конкретних умов прийняття скарг. Визначені обмеження не можуть перешкоджати сутності права доступу до суду, при цьому мають переслідувати легітимну мету, а також повинна бути обґрунтована пропорційність між застосованими засобами та поставленою метою (рішення у справі «Перетяка та Шереметьєв проти України» [64]). Так, положення, які регулюють строки подачі скарг, безумовно, направлені на забезпечення належного здійснення правосуддя і юридичної визначеності. Зацікавлені особи мають зважати на те, що такі положення будуть застосовані (рішення у справі «Мельник проти України» [65]).

Реалізуючи пункт 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод щодо доступності правосуддя та справедливого судового розгляду кожна держава-учасниця Конвенції має право встановлювати вимоги до судової процедури, враховуючи й процесуальні заборони та обмеження, зміст яких – не допустити судовий процес у хаотичний, безладний рух. Із цього приводу прецедентними є рішення ЄСПЛ у справах «Осман проти Сполученого королівства» від 28.10.1998 року та «Креуз проти Польщі» від 19.06.2001 року. У визначених рішеннях вказано, що право на суд не є абсолютним, таке право може бути обмежено, дозволеним за змістом чином, бо право на доступ до суду потребує регулювання і з боку держави.

Також у рішенні ЄСПЛ у справі «Устименко проти України» [66] суд наголосив, що право на справедливий судовий розгляд, яке регламентоване статтею 6 Конвенції, повинно тлумачитися у розумінні Преамбули Конвенції, відповідне положення якої проголошує верховенство права спільною спадщиною Високих Договірних Сторін. Так, одним із основних аспектів верховенства права є принцип правової визначеності, який передбачає дотримання принципу *res judicata* – принципу остаточності рішення, відповідно до якого жодна зі сторін не має права вимагати перегляду остаточного і обов'язкового рішення лише з метою повторного слухання справи і винесення нового рішення. Ухилення від такого принципу можливе лише за особливих чи непереборних обставин.

ЄСПЛ у рішенні від 28 березня 2006 року у справі «Мельник проти України» (пункти 22-23) зазначив, що положення, які визначають строки подання скарг, беззаперечно, передбачені для забезпечення належного відправлення правосуддя та дотримання принципу юридичної визначеності. Зацікавлені особи зобов'язані розраховувати на те, що такі положення будуть реалізовані. У той же час такі норми чи їх застосування мають відповідати принципу юридичної визначеності та не перешкоджати сторонам використовувати наявні засоби (*Melnyk v. Ukraine*, N 23436/03).

Отже, підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що право на оскарження рішень, дій та бездіяльності посадових осіб Державної виконавчої служби є одним з основних засобів забезпечення законності, ефективності та результативності виконавчого провадження. Складність процедури оскарження обумовлена комплексністю та розгалуженістю національного законодавства з цього проблемного питання. Адже інститут оскарження на сьогодні об'єднує в собі норми різної галузевої спрямованості (наприклад, цивільного процесуального, господарського процесуального, адміністративного процесуального та інших галузей права), а також враховує певну специфіку реалізації рішень як судових, так і несудових юрисдикційних органів.

До того ж, як вказує практика, право на оскарження діянь державних виконавців слід розглядати не лише на мікро рівні, тобто в контексті забезпечення прав учасників виконавчого провадження, а й на макро рівні - як гарантії та механізму стримування від збільшення ризику виникнення у виконавців значного обсягу дискреційних повноважень та можливості корупційного впливу на них.

І хоча національним законодавством передбачено право такого оскарження, його порядок вимагає певного доопрацювання як з боку юридичної наукової спільноти, так і практикуючих юристів, що зумовлено специфікою процесуального розгляду та вирішення окресленого проблемного питання.

2.3 Досвід Європейського суду з прав людини щодо оскарження дій виконавців

Досвід Європейського суду з прав людини щодо оскарження дій виконавців питання, яке актуалізувало багато видатних юристів-дослідників, зокрема О.О. Кочура, У.З. Коруч, Н.В. Камінська, Я.І. Півнев, Д.О. Фещенко та інш.

Основні засади про засоби правового захисту в разі оскарження рішень, дії чи бездіяльність виконавця та посадових осіб органів державної виконавчої служби щодо виконання судового рішення, відображені у розділі X Закону України «Про виконавче провадження» та статті 36 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів». Беззаперечно, сторони виконавчого провадження зобов'язані мати можливість оскаржувати невиконання або заходи з примусового виконання, використовуючи при цьому засоби правового захисту.

Так, відповідно до положень Конституції України, кожен має право після використання всіх національних засобів юридичного захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна (стаття 55, [46]). Таким органом є Європейський суд – міжнародний орган, який за умов, визначених Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод (далі – Конвенція), уповноважений розглядати заяви людей, які скаржаться на порушення своїх прав. Відповідно до статті 19 Конвенції Європейський Суд створений для забезпечення дотримання Високими Договірними Сторонами їхніх зобов'язань за Конвенцією та протоколами до неї. Звертаємо увагу, що Європейський Суд не виконує функції національного суду та при цьому не має відповідних повноважень скасовувати чи змінювати його рішення [50]. Європейський суд не може втручатися в діяльність органів влади, дія або бездіяльність яких спричинила порушення. Звернення до Європейського суду з прав людини можливе лише у випадку, коли було вичерпано всі національні засоби правового захисту, відповідно загальновизнаних принципів міжнародного права, і впродовж шести місяців від дати постановлення остаточного рішення на національному рівні. Варто також зауважити, що Європейський суд не розглядає заяви, які спрямовані проти приватних осіб або недержавних інституцій.

Таким чином, зазначені раніше оскарження невиконання або заходи з примусового виконання не повинні зупиняти або затримувати виконавче провадження: неправильне використання засобів правового захисту є однією з основних причин нагромадження невиконаних рішень і однією з основних проблем, визначених у судовій практиці ЄСПЛ [67]. Суд має втручатися в процес примусового виконання у випадках, коли йдеться про добросовісність або справедливість виконавчих проваджень. У таких випадках, за наявності скарги (таких засобів правового захисту, як оскарження рішення виконавця) суд має активну роль.

У 1997 році Європейський суд з прав людини у своїй історичній справі «Горнсбі проти Греції» (Hornsby v. Greece) встановив, що право на справедливий судовий розгляд, визначене в статті 6 Європейської конвенції з прав людини, також стосується примусового виконання. Так, Судочинство має концентруватися не лише на діяльності суду та винесенні рішення, але й на розвитку ефективної та результативної системи виконання судових рішень, адже воно не завершується винесенням остаточного судового рішення, навіть якщо таке рішення можна вважати справедливим [14]. Ураховуючи той факт, що право на справедливий суд займає основне місце у системі глобальних цінностей демократичного суспільства, Європейський суд з прав людини у своїй практиці пропонує досить широке його тлумачення. Так, у рішенні від 04 грудня 1995 року у справі «Белле проти Франції» (Bellet v. France) ЄСПЛ зазначив, що пункт 1 статті 6 Конвенції містить гарантії справедливого судочинства, одним із складових яких є доступ до суду. Рівень доступу, національного законодавства, має бути достатнім для забезпечення права особи на суд ґрунтуючись на принципі верховенства права в демократичному суспільстві. Для того аби такий доступ був належним та ефективним, особі необхідно мати чітку практичну можливість оскаржувати дії, які становлять втручання у її права [68]. Основною складовою права на суд є право доступу до суду в тому розумінні, що особі має бути забезпечена можливість звернутися до суду для вирішення

певного питання і що з боку держави не повинні чинитися правові чи практичні перешкоди для здійснення цього права.

Як зазначалося раніше, у своїй практиці ЄСПЛ неодноразово наголошував на тому, що право на доступ до суду, закріплене у статті 6 розділу I Конвенції, не є абсолютним: воно може бути допустимим способом обмежене, оскільки вимагає за своєю природою державного регулювання. Тобто держави-учасниці користуються певною свободою розсуду у визначеному питанні. Проте суд повинен прийняти в останній інстанції рішення про дотримання вимог Конвенції; суд зобов'язаний переконатись у тому, що право доступу до суду не обмежується таким чином чи такою мірою, що сама суть права буде зведена нанівець. До того ж, подібне обмеження не буде відповідати статті 6 розділу I Конвенції, якщо воно не переслідує легітимної мети та не існує розумної пропорційності між використаними засобами й поставленою метою (рішення від 12 липня 2001 року у справі «Принц Ліхтенштейну Ганс-Адамс II проти Німеччини» [69]).

Подібна ситуація виникає у зв'язку із контролем виконання судового рішення на рівні національного законодавства. Так, одним із важливих кроків вдосконалення Основного Закону при здійсненні конституційної судової реформи було доповнення Конституції України статтею 129¹, відповідно до якої судові рішення є обов'язковими до виконання, забезпечує таке виконання держава у визначеному законом порядку, а контроль за виконанням судового рішення здійснює суд. Однак, відповідно до чинного законодавства, що регулює виконання судових рішень, зазначений контроль не є абсолютним, так як він полягає у судовому розгляді скарг на рішення, дії, бездіяльність виконавця та етапі виконавчого провадження. Тобто суд за власної ініціативи не може контролювати посадових осіб, уповноважених виконувати судові рішення, давати їм доручення, витребувати звіти. Це може бути здійснено винятково в рамках процедури розгляду скарг, клопотань учасників виконавчого провадження.

Таким чином, проаналізувавши судову практику, можемо зробити висновок, що питання оскарження рішень, дій чи бездіяльності виконавця Європейський Суд з прав людини розглядає як складову права до правосуддя. Тому конкретна стала практика саме щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності виконавців – відсутня. У більшості держав-членів Ради Європи діє система, схожа на українську (існування інституту приватного виконавця), яка створює умови за яких контроль за примусовим виконанням перебуває не в руках судової влади, а в руках органу виконавчої влади. Тобто, ми можемо говорити про наявні засоби правового захисту, які є певним чином обмеженими. Тому, на думку автора, надаючи засоби правового захисту, доцільним є звернення уваги на профілактичні аспекти системи оскаржень таких рішень та дій – ефективний нагляд, додержання професійних стандартів та положень кодексу професійної етики, дисциплінарні провадження тощо. Так, ретельний баланс профілактичних дій та інструментів реагування у вигляді засобів правового захисту, матиме більш вагомий позитивний внесок як для виконавчої, так і судової системи, аніж запровадження засобів правового захисту щодо будь-якого рішення, ухваленого у процесі примусового виконання.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Таким чином, на підставі викладеного можемо наступні висновки:

- українським законодавством передбачено два порядки оскарження рішень, дій або бездіяльності державних виконавців: адміністративний порядок оскарження до вищої посадової особи та судовий порядок оскарження;
- відповідно до чинного законодавства сторони виконавчого провадження мають право звернутися до суду із скаргою, якщо вважають, що рішенням, дією або бездіяльністю державного виконавця

- чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця було порушено їхні права;
- рішення, дії чи бездіяльність виконавця, щодо виконання судового рішення, можуть бути оскаржені: сторонами (стягувач, боржник), іншими учасниками (виконавець, представники сторін, прокурор, експерт, спеціаліст, перекладач, оцінювач, особи, права інтелектуальної власності яких порушені) та особами (поняті, працівники поліції, представники органів опіки і піклування, інших органів та установ) до суду, який видав виконавчий документ, у порядку передбаченому законом;
 - загальним строком оскарження рішення та дії виконавця, посадових осіб органів державної виконавчої служби з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її прав, свобод чи законних інтересів, щодо виконання судового рішення – 10 днів, рішення виконавця про відкладення проведення виконавчих дій може бути оскаржене протягом 3 робочих днів. Суд за заявою учасника справи може поновити пропущені процесуальні строки, встановлені законом, якщо визнає причини такого пропуску поважними;
 - окреслено важливу роль профілактичних аспектів системи оскаржень таких рішень та дій (бездіяльності) та виділено наступні: ефективний нагляд, додержання професійних стандартів та положень кодексу професійної етики, дисциплінарні провадження тощо.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

3.1 Недоліки Автоматизованої системи виконавчого провадження

Оновлення законодавства у сфері виконавчого провадження порушило як перед юридичною науковою спільнотою, так і перед практикуючими юристами ряд проблемних питань, зокрема і про порядок функціонування Автоматизованої системи виконавчого провадження. Дослідження таких питань потребує детального аналізу роботи та ефективності запровадження автоматизованої системи.

Так, теоретичне обґрунтування проблем, пов'язаних з недоліками Автоматизованої системи виконавчого провадження надали такі науковці як В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, А. С. Васильєв, І. П. Голосніченко, Є. В. Додін, Р. А. Калюжний, С. В. Ківалов, Н. Р. Нижник, О. В. Петришина, А. О. Селіванов, В. С. Стефанюк, Ю. С. Шемшученко та інш.

У сучасному світі автоматизація процесів вже є нагальною необхідністю для підвищення роботи працівників та установ і організацій. Саме тому, запровадження Автоматизованої системи виконавчого провадження стало логічним кроком у реформуванні сфери примусового виконання рішень. Так пропонуємо зупинитися на короткому огляді та з'ясуванні мети запровадження згаданої системи.

Автоматизована система виконавчого провадження – це спеціалізована комп'ютерна програма, яка забезпечує:

- збирання;
- зберігання;
- облік;
- пошук;
- узагальнення;
- надання відомостей про виконавче провадження;
- формування Єдиного реєстру боржників;
- захист від несанкціонованого доступу [70].

Так, реєстрація виконавчих документів, інших документів виконавчого провадження, фіксування виконавчих дій здійснюється саме за допомогою автоматизованої системи виконавчого провадження. Порядок її функціонування визначається Міністерством юстиції України. Зазначимо, що вільний та безоплатний доступ до інформації автоматизованої системи виконавчого провадження також забезпечує Міністерство юстиції України за допомоги мережі Інтернет на своєму офіційному веб-сайті з передбаченою можливістю перегляду, пошуку, копіювання та роздрукування інформації, на основі веб-оглядачів та редакторів, без потреби застосування спеціальних технологічно-програмних засобів, без будь-яких обмежень та двадцять чотири години на добу. Варто зазначити, що рішення виконавців та посадових осіб органів державної виконавчої служби виготовляються саме за використанням автоматизованої системи виконавчого провадження. До того ж, наголошуємо, що у випадку тимчасової відсутності доступу до автоматизованої системи дозволяється виготовлення документів на паперових носіях, але ж з подальшим обов'язковим внесенням їх до автоматизованої системи не пізніше наступного робочого дня після відновлення її роботи [7].

Отож, перш ніж говорити про недоліки, пропонуємо розглянути короткий ретроспективний огляд впровадження, становлення та розвитку Автоматизованої системи виконавчого провадження. Варто зазначити, що у

2016 році у своїй щоденній роботі Державна виконавча служба України вже користувалися досягненнями сфери ІТ, а саме мова йде про роботу з Єдиним державним реєстром виконавчих проваджень. Тому, говорячи про створення Автоматизованої системи виконавчого провадження доцільно розглядати її як логічне та глобальне оновлення вищезгаданого реєстру.

Так, половина функціоналу Єдиного державного реєстру виконавчих проваджень перейшла до Автоматизованої системи виконавчого провадження, а основні зміни стосувалися здебільшого комплексу технологій, саме так новостворена Автоматизована система стала веб-орієнтованою. Отож, наразі Єдиний державний реєстр виконавчих проваджень є окремим спеціальним розділом, який одночасно є архівною складовою Автоматизованої системи та містить в собі відомості про виконавчі провадження, зареєстровані до запровадження зазначеної системи [70].

Зазначимо, що роботи з розробки Автоматизованої системи виконавчого провадження розпочалися у вересні 2016 року, а перша робоча версія була анонсована та впроваджена вже через три місяці. Станом на сьогодні створено резервну копію всієї інформації, що містилася у Єдиному державному реєстрі виконавчих проваджень, яка й наразі доступна в Автоматизованій системі, але з певними обмеженнями [71, с. 6].

Вважаємо доречним зазначити, що наразі Автоматизована система виконавчого провадження налічує близько п'яти тисяч внутрішніх користувачів. При цьому чотири тисячі п'ятсот із них – це державні службовці, а саме державні виконавці, бухгалтери та діловоди. Із запровадженням у 2016 році інституту приватного виконавця, до Автоматизованої системи доєдналося близько 500 користувачів приватного сектору. Усі згадані користувачі кожного дня використовують в своїй роботі Автоматизовану систему виконавчого провадження, адже відповідно до чинного національного законодавства, будь-яке виконавче провадження необхідно реєструвати та вести саме за допомогою такої автоматизованої

системи. До того ж, наголосимо, що боржник та кредитор також мають можливість доступу до вищезгаданої системи, але тільки для перегляду та відстеження поточного стану виконавчого провадження [71, с. 6].

Доступ до Системи реєстраторів та користувачів, окрім сторін виконавчого провадження, здійснюється за допомогою використання ідентифікаторів доступу, які надаються адміністратором вищезгаданої системи на базі відповідних договорів, а також з використанням кваліфікованого електронного підпису, що забезпечує захист записаних на них даних від несанкціонованого доступу, а також від безпосереднього ознайомлення із значенням параметрів особистих ключів та їх копіювання, що є сумісними з програмним забезпеченням Системи [70].

Отже, відповідно до національного законодавства, реєстраторами Автоматизованої системи виконавчого провадження є:

- відповідальні особи органу державної виконавчої служби;
- державні виконавці органів державної виконавчої служби;
- приватні виконавці;
- помічники приватних виконавців;
- відповідальні особи приватних виконавців;
- керівники органів державної виконавчої служби та їх заступники.

А користувачами вищезгаданої Системи є:

- Міністерство юстиції України;
- структурні підрозділи територіальних органів Міністерства юстиції України, що забезпечують здійснення повноважень у сфері організації примусового виконання рішень;
- посадові особи Секретаріату Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини, визначені Міністерством юстиції України, до повноважень яких належать виконання рішень Європейського суду з прав людини та представництво держави у справах щодо невиконання рішень національних судів;

- сторони виконавчого провадження [70].

Відтак, Автоматизована система виконавчого провадження діє в Україні вже 5 років. За цей час як юридичній науковій спільноті, так і практикуючим юристам вдалося виявити ряд недоліків та проблем, що потребують вдосконалення та розв'язання. Відтак, на нашу думку, перш за все, варто звернути увагу та усунути незначні недоліки, які стосуються зручності користування системою, а саме:

- По-перше, налаштувати функцію пошуку у вхідній пошті, адже назва підрозділу автоматично не відображається;
- По-друге, вдосконалити механізм створення повторного супровідного листа у межах одного і того ж виконавчого провадження;
- По-третє, доопрацювати автозаповнення номеру виконавчого провадження та назви постанови при створенні супровідного листа.

Проблеми функціонування Автоматизованої системи виконавчого провадження неабияк актуальні останнім часом серед практикуючих юристів. Саме тому, у 2020 році за фінансової підтримки Європейського Союзу в Україні було створено проект, змістом і метою якого було виявлення та аналіз недосконалості роботи Автоматизованої системи виконавчого провадження, а також розроблення шляхів та способів вдосконалення роботи такої системи. За час роботи цього проекту було проведено ряд зустрічей, зокрема з представниками та розробниками самої Автоматизованої системи, з представниками Державної виконавчої служби України та представниками Державного підприємства «Національні інформаційні системи». Спільними зусиллями, шляхом обговорення, вищезгадані учасники виявили декілька нагальних проблем, потребуючих обов'язкового вирішення та/або вдосконалення.

Відтак, вважаємо доречним зазначити, що спеціалісти у сфері виконавчого провадження здебільшого звертають увагу на потребу у нових функціях роботи Автоматизованої системи виконавчого провадження, які б істотно підвищили її ефективність. Мова йде про:

1. Відсутність шаблонів. В Автоматичній системі виконавчого провадження присутній механізм роботи з шаблонами, проте користувачі вказують на те, що він є досить обмеженим. Так, наприклад, шаблони, такі як доручення на проведення виконавчих дій, лист сторонам або ж заява про роз'яснення судового рішення взагалі відсутні. Саме тому, наразі користувачам доводиться робити подвійну роботу, а саме за допомогою застосунку «Microsoft word» створювати макет одного з перелічених документів, заповнювати його, друкувати, відсканувати у форматі pdf. і тільки згодом додавати у виконавче провадження. Такий механізм є досить тривалим та незручним. Вирішенням зазначеної проблеми може стати розроблення та затвердження виключного переліку шаблонів, які будуть доступні користувачам Автоматизованої системи виконавчого провадження;
2. Реєстр вихідної кореспонденції не друкує конверти. Норми чинного законодавства вимагають, аби діловоди формували зазначений реєстр, але фактично цього не відбувається. На практиці діловоди використовують програмне забезпечення інших, сторонніх виробників, наприклад, таких як «Envelope» для управління реєстром вихідної пошти та не ведуть його в Автоматизованій системі виконавчого провадження;
3. Автоматичне планування завдань cron. Інструкція з організації примусового виконання рішень, яка затверджена наказом Міністерства юстиції України від 2 квітня 2012 року зазначає, що кожні два тижні виконавець зобов'язаний надсилати запит про оновлення даних до Державної податкової служби України. Наразі це відбувається вручну. Для цього необхідно відкрити кожну справу виконавчого провадження через Автоматичну систему виконавчого провадження та власноруч відправити такі запити. Саме тому, для зручності та підвищення ефективності роботи державного чи

приватного виконавця, вважаємо доречним автоматизувати зазначений процес;

4. Сповіщення. Наразі у системі відсутні сповіщення про отримання відповіді на раніше поданий електронний запит, що дещо ускладнює роботу виконавця. На нашу думку, слід додати таку функцію;
5. Зведене виконавче провадження. Наразі у автоматизованій системі немає функції з розділення коштів, як і відповідного шаблону для такої операції. Загалом, для зазначеної дії існує стала формула, яка визначена в Інструкції. Зазначену формулу виконавцям доводиться створювати в Microsoft Excel. Натомість. Вважаємо, що доречно розробити механізм розрахунку за такої формулою саме в рамках діяльності Автоматизованої системи виконавчого провадження;
6. Виявлення паралельного виконавчого провадження є ще одною проблемою, що вимагає доопрацювання, адже наразі одразу декілька державних виконавців з різних підрозділів можуть одночасно виконувати судові рішення щодо одного і того ж боржника і навіть не знати про це;
7. Робота з архівом. Станом на сьогодні пошук інформації про боржника не враховує архівні провадження. І до того ж, в архівне провадження неможливо самостійно додати документ [71, с. 7-9].

Отож, підсумовуючи вище викладене можна зробити висновок, що запровадження Автоматизованої системи виконавчого провадження стало неабияким поступом у сфері примусового виконання рішень. Проте, як і будь-яке явище, таке реформування принесло як ряд переваг, так і проблем та недоліків, які потребують вирішення, уточнення та вдосконалення.

Відтак, наразі Державне підприємство «Національні інформаційні системи» має план розвитку вищезгаданої системи. До пунктів цього плану належать такі пріоритетні напрямки як автоматичне блокування активів фізичних осіб, інтеграція із застосунками «Дія» та «ПриватБанк» тощо, але ж такі напрямки недостатньо відображають реальні потреби користувачів

Автоматизованої системи виконавчого провадження. Без сумнівів зазначений план розвитку є необхідним, проте надлишкова концентрація тільки на зазначених завдання призводить до того, що непомітними для розробників залишаються більш прості, але не менш важливі проблеми користування Автоматизованою системою, такі як відсутність деяких шаблонів, неналежне сповіщення виконавців про отримання відповіді на раніше поданий електронний запит, функція пошуку у вхідній пошті тощо.

Будь-яка система покликана перш за все полегшувати роботу її користувачів, спрощувати щоденні завдання та автоматизувати за можливістю певні дії. Отже, для того, щоб досягти поставленої мети, на нашу думку, важливо вчасно отримувати зворотній зв'язок від користувачів. Це може бути зроблено шляхом проведення тематичних зустрічей, круглих столів, конференцій, електронних форм зворотного зв'язку тощо. Відтак, тільки комплексний підхід до визначення та вирішення нагальних проблем у користуванні Автоматизованою системою виконавчого провадження та орієнтація на користувачів надасть бажані результати та підвищить ефективність роботи державних та приватних виконавців.

3.2 Перспектива запровадження Єдиної системи виконавчого провадження

В умовах сьогодення все більш актуальним стає питання систематизації обміну інформації за допомогою автоматизації інформаційних процесів у різних сферах діяльності. Так, за масштабами, темпами зростання, витратами матеріальних, фінансових і трудових ресурсів, за ступенем впливу на процеси управління, створення автоматизованих систем перетворюється на першочергові завдання установ та підприємств.

Актуальність автоматизації процесів полягає в необхідності реалізації поставлених завдань, так автоматизація процесів дозволяє підвищити продуктивність, покращити якість «кінцевого продукту», оптимізувати

процеси управління, заощадити час та ресурси праці. Все частіше виникають нові організаційно-технічні системи, що забезпечують виконання таких поставлених задач, як збирання та зберігання інформації, її пошук та облік, узагальнення, формування окремих реєстрів. Не винятком є і впровадження автоматизованих систем у сфері виконавчих проваджень для реалізації основної мети - належного виконання судового рішення.

У попередньому підрозділі нами було розкрито поняття та функції Автоматизованої системи виконавчого провадження, а також її незначні та вагомні недоліки. На наш погляд, аби система примусового виконання рішень стала більш ефективною та функціональною, національному законодавцю слід замислитися про розробку та створення Єдиної системи виконавчого провадження. Така система поєднала б у собі найкращі функції та можливості як Єдиного державного реєстру виконавчих проваджень, так і Автоматизованої системи виконавчого провадження.

Відтак, як нами зазначалося раніше, Автоматизована система виконавчого провадження розпочала своє функціонування у 2017 році. Її необхідною складовою є Єдиний державний реєстр виконавчих проваджень. У цьому ж році ввели в роботу й Єдиний реєстр боржників. Отож, на нашу думку новостворена Єдина система виконавчого провадження повинна поєднати в одному застосунку обидва вищезгадані реєстри, задля забезпечення зручності та швидкості у пошуку та доступі до інформації.

Наразі існуюча Автоматизована система виконавчого провадження дозволяє здійснювати реєстрацію виконавчих документів, документів виконавчого провадження, фіксування виконавчих дій тощо. Незважаючи на досить широкий арсенал можливостей, у роботі такої системи є ряд невеликих та значних недоліків, які ми вже згадували у попередніх підрозділах цієї роботи (зокрема, відсутність деяких шаблонів, неналежне сповіщення виконавців про отримання відповіді на раніше поданий електронний запит, функція пошуку у вхідній пошті тощо). Так, на нашу

думку запровадження Єдиної системи виконавчого провадження дозволить вирішити зазначені недоліки, а саме:

- зможе належним чином налаштувати функцію пошуку у вхідній пошті;
- використовуватиме більш вдосконалий механізм створення повторного супровідного листа у межах одного і того ж виконавчого провадження;
- доопрацює автозаповнення номеру виконавчого провадження та назви постанови при створенні супровідного листа
- розширить базу шаблонів для зручності користувачів;
- автоматизує процес надсилання запиту про оновлення даних до Державної податкової служби України;
- запровадить функцію сповіщень у застосунку;
- розробить механізм розрахунку з розподілення коштів;
- дозволить користувачам (державним і приватним виконавцям та їх помічникам) уникати паралельного виконання одного і того ж провадження;
- вдосконалить роботу з архівною базою;
- забезпечить вільний та безоплатний доступ до інформації у мережі Інтернет не тільки на своєму офіційному веб сайті, а ще й у мобільному застосунку;
- введе автоматичне блокування активів фізичних та юридичних осіб – боржників в усіх банківських установах;
- замінить паперові запити виконавців на електронні;
- запровадить механізм автоматичного формування та створення виконавчого провадження, яке буде одразу розписано на виконавця;
- приватні виконавці на рівні з державними матимуть змогу автоматичного розподілення коштів по провадженнях;
- запровадить можливість автоматичного отримання усієї необхідної інформації для пошукового запиту;

- функціонуватиме постійна служба підтримки, яка дозволить швидко та ефективно вирішувати технічні проблеми використання Єдиної системи виконавчого провадження.

До того ж, як і існуюча наразі Автоматизована система, Єдина система виконавчого провадження забезпечуватиме:

- об'єктивний та неупереджений розподіл виконавчих документів між державними виконавцями;
- надання сторонам виконавчого провадження інформації про виконавче провадження;
- виготовлення документів виконавчого провадження;
- централізоване зберігання документів виконавчого провадження;
- формування Єдиного реєстру боржників тощо.

Також, на нашу думку, запровадження Єдиної системи виконавчих проваджень дозволить зрівняти у правах та можливостях як державних, так і приватних виконавців, що стане неабияким поступом у вдосконаленні системи примусового виконання рішень і підвищить рівень довіри до виконавців в цілому.

Отже, підсумовуючи вищевикладене, акцентуємо, що запровадження Єдиної системи виконавчого провадження надало б реальну змогу реформування інституту примусового виконання рішень. Її розробка та втілення у життя дозволить виявити та усунути існуючі проблеми функціонування та користування Автоматизованої системи виконавчого провадження. До того ж, варто наголосити, що запровадження запропонованої нами системи повинно відбутися одночасно з відповідними змінами в чинному національному законодавстві, а саме прийнятті нового нормативно-правового акту чи внесенням змін до існуючого.

Відтак, Єдина система виконавчого провадження відкриє перспективи з вдосконалення функціонування системи виконавчого провадження, дозволить пришвидшити примусове виконання рішень, підвищити рівень

довіри громадян до діяльності державних та приватних виконавців, а також наблизить процедуру виконання рішень до європейських стандартів.

3.3 Досвід зарубіжних країн щодо розвитку системи виконавчого провадження

Як нами вже раніше зазначалося у попередніх розділах, виконання рішень є найважливішою стадією судового провадження, адже його метою є відновлення порушених прав та свобод людини і громадянина. Проте без сумнівів, у кожній країні виконавче провадження характеризується певними відмінностями та особливостями, що зумовлено приналежністю держави до однієї з правових систем, а саме англосаксонського чи континентального права.

В умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів, серед юридичної наукової спільноти підвищився інтерес до вивчення особливостей примусового виконання рішень суду та інших органів влади провідних зарубіжних країн. Такі дослідження дають змогу визнати позитивний досвід інших держав та вивести певні рекомендації щодо вдосконалення виконавчого провадження в Україні.

Зазначене питання стало предметом багатьох наукових досліджень, зокрема таких науковців як Авторгова А., Авакяна А., Бауліна Ю., Щербака С., Яркова В., Ткачової Г. Та інших.

Актуалізація порушеної нами тематики пов'язана з прагненням України інтегруватися до європейської спільноти. Так, на нашу думку, дослідження досвіду провідних європейських країн дозволить порівняти деякі теоретичні та практичні аспекти виконавчого провадження та надасть змогу

сформулювати пропозиції щодо вдосконалення національної системи примусового виконання рішень.

Порівняльний аналіз та дослідження систем виконавчого провадження зарубіжних країн здійснено з урахуванням таких критеріїв як:

- організація діяльності примусового виконання;
- рівень існуючого правового регулювання виконавчого провадження;
- сфера компетенції, повноваження та статус органів примусового виконання;
- правовий статус судового виконавця;
- організація фінансування та матеріального стимулювання судових виконавців;
- відповідальність посадових осіб органів примусового виконання [72, с. 45].

Відтак, проведений аналіз досвіду зарубіжних країн дає підстави стверджувати, що на відміну від держав з радянським минулим, виконавче провадження провідних країн Європи перш за все характеризується ефективним функціонування інституту приватного виконавця. При цьому варто наголосити, що в європейських країнах навіть не існує самої назви, чи то поняття «приватний виконавець», адже її сутність вводить в оману. У таких странах використовують термін «судові пристави» чи «присяжні виконавці». Ними є особи, які прийняли присягу і призначені на публічно-правову посаду. Їх діяльність контролює Міністерство юстиції, а дії чітко підпорядковуються чинному національному законодавству чи інструкціям. За свою роботу такі виконавці отримують плату не за договором (домовленістю сторін), а відповідно до тарифів, встановлених державою [73, с. 27].

Отож, вважаємо доречним зазначити, що в науковій спільноті прийнято розрізняти централізовану, децентралізовану та змішану системи організації примусового виконання судових рішень залежно від таких факторів як:

- наявність єдиного державного органу примусового виконання
- наявність механізму правового регулювання процесу виконання судових актів та актів інших органів, установленого законодавством [74, с. 110].

Отже, централізована система організації примусового виконання рішень характеризується наявністю організаційно самостійного державного органу, уповноваженого у сфері примусового виконання, з вертикально інтегрованою багаторівневою структурою управління. Централізовані системи найбільш властиві для пострадянських країн, а також існують і в деяких європейських країнах, зокрема таких як Федеративна Республіка Німеччина, Іспанія, Швеція, Фінляндія тощо. Децентралізована система організації примусового виконання судових рішень навпаки характеризується делегуванням державою повноважень щодо примусового виконання судових рішень приватним організаціям із залишенням за собою тільки функцій контролю, нагляду та ліцензування таких приватних організацій. Така система властива країнам англосаксонської системи права, зокрема Франції, Польщі, Угорщині тощо. Змішаним системам організації примусового виконання судових рішень властиво передання від держави до приватних організацій тільки певної частини функцій примусового виконання судових рішень [75, с. 86].

Відтак, як нами зазначалося раніше, одним з прикладів використання централізованої системи виконавчого провадження є Німеччина. У цій країні виконавче провадження покладено на державу і реалізують таку функцію, відповідно до чинного процесуального законодавства, державні службовці, яких називають судовими виконавцями. Нормативну основу сучасного німецького виконавчого провадження становить книга 8 «Виконавче провадження» Німецького цивільного уложення ФРН [76, с. 31].

Отже, наразі порядок виконавчого провадження в Німеччині встановлюється цивільно-процесуальним кодексом. Саме по собі виконання рішень здійснюється в тому муніципальному суді, на території якого

необхідно провести виконавчі дії. Реєстратори такого суду безпосередньо здійснюють виконавче провадження, адже уповноважені на це спеціальним сертифікатом, який надає право виконувати рішення суду. Аби рішення можна було виконати, воно має відповідати наступним умовам:

- стороні необхідно мати остаточне рішення за справою;
- рішення повинно містити в собі пункт чи вказівку про виконання;
- рішення з пунктом про виконання повинно бути вручено стороні, проти якої постановлено таке рішення [77, с. 82-83].

Відтак, на думку деяких науковців, реєстратори суду в Німеччині дещо нагадують за свої статусом судових виконавців Радянського Союзу. Адже діяльність таких осіб була високо ефективною, рішення суду виконувались майже стовідсотково, бо крім впливу судового виконавця на боржника, був і відповідний вплив суду. Можна сказати, що судовий виконавець перебував начебто «під захистом» суду [78, с. 262-263].

Деякі науковці наголошують на тому, що досить цікавим видається законодавство Німеччини, яке мотивує боржника до самостійного погашення наявної в нього заборгованості. Такі норми існують для того, щоб мінімізувати необхідність використання доволі витратного механізму примусового стягнення боргу. Прикладом цього може слугувати наявність права у боржника просити про призупинення примусового виконання або запобігання примусовому виконанню на період оскарження до вищої інстанції судового акта, який підлягає попередньому виконанню, за умови надання ним забезпечення в розмірі суми стягнення. Так, у разі скасування оспорюваного судового акта, забезпечення боржнику повертається, а якщо ж указаний акт залишається в силі, то стягнення звертається вже на суму забезпечення. Такий механізм виключає необхідність застосування заходів щодо звернення стягнення на майно боржника. Натомість судовий виконавець повинен усіляко сприяти добровільному виконанню судового акта. Так, наприклад, якщо судовий виконавець не виявить майно, на яке може бути звернено стягнення, проте боржник доведе можливість сплатити

борг у короткий термін частинами, то виконавець проводить таке стягнення частинами, за умови, що проти цього не заперечує кредитор. До того ж, судовий виконавець має право за клопотанням боржника відкласти реалізацію арештованого майна на один рік, якщо боржник зобов'язується виплатити борг протягом зазначеного терміну. Окрім цього, німецьким національним законодавством передбачено, що звернення стягнення на майно боржника може взагалі не проводитися, якщо не можна очікувати, що отримана від реалізації звернених до стягнення предметів сума перевищить витрати за примусовим виконанням судового акта [75, с. 86-87].

Прикладом децентралізованої системи виконавчого провадження, але зі своїми специфічними особливостями, може слугувати Франція. Відтак, регламентація діяльності судового виконавця в цій країні почалася ще з 1556 року, а саме з королівських ордонансів. Наразі правове становище судового виконавця регулюється Ордонансом від 2 листопада 1945 року, хоча кардинальні зміни у функціонуванні системі виконавчого провадження Франції відбулися в 1992 році. Відтак, до організаційної структури органів примусового виконання рішень у Франції входять:

- національна палата виконавців;
- регіональна палата судових виконавців на рівні апеляційних судів;
- департаменти судових виконавців.

Повноваження судових виконавців передбачають здійснення від імені держави таких дій, як наприклад офіційне вручення судових і несудових документів відповідним особам, виконання судових актів, складання актів тощо. Отож, повноваження з примусового виконання рішень судів та інших уповноважених органів реалізуються не державними службовцями, а особами, які отримали ліцензію від держави на цю діяльність і здійснюють її самостійно [77, с. 92–96].

Досить цікавим є той факт, що примусовий виконавець у Франції має подвійний статус. Так, з одного боку, він є посадовою особою, яка до того ж пов'язана зі здійсненням правосуддя, але водночас виконавець є особою

вільної, чи то як прийнято говорити у Франції, ліберальної професії. Отож, примусовий виконавець є вільним професіоналом з дуалістичним статусом, адже держава делегувала йому функції виконання рішень у цивільних справах, винесених судами. Водночас виконавець є і в певній мірі посадовою особою, оскільки отримує свої повноваження від держави й має монополію на низку юридичних дій. Доречно зазначити, що примусовий виконавець у Франції є ще і помічником правосуддя. Відповідно до цього статусу він наділений монопольною функцією щодо повідомлення про акти, правом на публічні торги (аукціони) рухомого майна, здійснення добровільного або досудового стягнення за борговими зобов'язаннями (тобто, іншими словами, мова тут йде про функції медіатора), на прохання приватних осіб виконавець має право здійснювати збирання й оцінювання доказів, також він може представляти сторони в деяких судах, брати участь у судовому засіданні, забезпечуючи при цьому за рішенням судді дотримання внутрішнього порядку в залі суду. Відтак, до повноважень примусового виконавця у Франції відносять:

- вручення повісток;
- виконання судових рішень від імені держави, вдаючись також до застосування заходів державного (адміністративного) примусу;
- складання проектів документів, протоколів, які мають значення доказів;
- надання юридичних консультацій і вчинення інших дій.

При цьому виконавець не має права обирати собі клієнтів, адже він не є приватним юристом, а одним з його обов'язків є зберігання професійної таємниці про зміст процесуальних документів і виконавчих процедур, які перебувають чи перебували у його провадженні. Порухення такої таємниці є кримінально караним діянням. Цікавим є той факт, що примусові виконавці у Франції не отримують заробітної плати від держави. Натомість вони фінансуються за рахунок плати за вчинення повноважень, які делеговані їм державою. Відбувається це за чітко встановленими державою тарифами. Так,

наприклад, вручення документів у рамках процедури примусового виконання тарифіковано державою й оплачується за рахунок боржника. Якщо ж виконавець надає юридичні послуги, які не мають монопольного характеру, тобто можуть бути рівною мірою надані іншими представниками юридичних професій (наприклад, консультації, які можуть також дати адвокати чи нотаріуси), розмір винагороди має договірний характер та оплачується замовником послуги. При здійсненні своїх професійних обов'язків від імені держави, примусовий виконавець несе одночасно й особисту відповідальність за юридичні наслідки своїх дій. Відтак, виконавця може бути притягнуто:

- до цивільно-правової відповідальності, наприклад, за недбалість під час вручення процесуальних документів пізніше встановленого строку;
- до кримінальної відповідальності у випадку розкрадання коштів клієнтів та інших порушеннях своїх обов'язків;
- до дисциплінарної відповідальності за недотримання правил професійної відповідальності й етики [75, с. 87].

До змішаної системи виконавчого провадження належить Великобританія. У цій країні одночасно існують як судові виконавці, які знаходяться на державній службі, так і приватні судові виконавці, які здійснюють свою діяльність на основі державної ліцензії. Тобто, іншими словами, стягувач у Великобританії має право вибору: звернутися до державного чи приватного виконавця.

Відтак, примусове виконання судових рішень у Великобританії та Уельсі розділяється в залежності від різних категорій приставів. Судові пристави графства – відповідальні за стягнення боргів за рішенням окружних судів, вони мають право проводити конфіскацію і продавати майно для покриття суми боргу, також здійснюють нагляд за власністю і вручають судові документи. Приватні судові виконавці магістратських судів несуть відповідальність за виконання рішень магістратських судів, вони мають право конфісковувати та продавати майно для погашення суми боргу,

здійснювати арешти, затримання боржника, накладення арешту на майно за ордером, виданим судом магістратів під будь-яким статусом, які належать до штрафів і громадських покарань. Такий виконавець може виконувати зазначене рішення на всій території Великобританії та Уельсу. Судові виконавці Високого Суду відповідальні за виконання розпоряджень щодо відшкодування боргів за рішеннями Високого Суду або ж за рішеннями окружних судів, переданих Високому Суду. Такі виконавці мають право конфіскувати і продавати майно для погашення суми боргу, застосовувати санкції і здійснювати контроль за власністю боржника. Сертифіковані судові виконавці наділені правом стягнення боргів на користь місцевої влади [75, с. 88].

Вважаємо доречним наголосити, що не так давно Україна перейшла до комбінованої системи примусового виконання рішень. Саме тому дослідження політики деяких окремих країн СНД у сфері примусового виконання рішень дозволяє виявити суттєві відмінності від українського національного досвіду, що може сприяти підвищенню ефективності виконавчого провадження в країні, утвердженню авторитету органів примусового виконання та уникненню випадків порушення прав сторін виконавчого провадження. На думку деяких вчених, наразі слід звернути особливу увагу на динаміку і характер розвитку законодавства та практики примусового виконання рішень у пострадянських державах, аби з'ясувати наскільки Україна змогла у певному сенсі відмежуватися від радянського минулого та навпаки наблизитися до європейських правових стандартів [80, с. 92].

В умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів позитивний зарубіжний досвід неодмінно повинен досліджуватися, а його здобутки – використовуватися у національному законодавстві. Відтак, відомий теоретик Нерсесянц В. С. зазначає, що «...універсалізація у державно-правовій сфері – це один із важливих аспектів загальної глобалізації у сучасному світі. Відтак, саме глобалізація істотно впливає на трансформацію, зміни і модернізацію

державно-правових інститутів, норм і відносин на всесвітньому, макрорегіональному і внутрішньо-національному рівнях».

Також, наукова спільнота наголошує, що особливістю інституціонального простору пострадянських держав є нестабільність законодавства та постійне відтворення адміністративно-командних методів управління. При цьому, центральною проблемою політичної трансформації є політико-правовий характер державної влади та її можливість забезпечити стійкість функціонування політичної системи. На думку деяких науковців, реформи в країнах пострадянського простору гальмувалися саме через нерозв'язаність питання про владу, яка за своєю формою є демократичною, але й одночасно є авторитарною по своїй суті [81, с.132]. Отож, деякі держави пострадянського простору сформували власне законодавство, але спираючись при цьому на радянське минуле. Саме тому у більшості з них правову систему можна охарактеризувати як етатичну, що межує з тоталітаризмом. Проте є серед країн СНД й деякі інші приклади держав, які знайшли яким чином відійти від радянського спадку і створити свою унікальну систему правового регулювання примусового виконання рішень, базуючись на демократії та повазі до прав людини [80, с. 92]. Відтак, пропонуємо розглянути деякі вдалі, на нашу думку моменти, що заслуговують на додаткове дослідження.

Так, у Республіці Білорусь базовим нормативно-правовим актом, що регулює сферу примусового виконання рішень є Закон «Про виконавче провадження» від 2016 року. Аналіз цього закону дає підстави стверджувати, що в Білорусії існує централізована система примусового виконання рішень, яка напряду підпорядкована Міністерству юстиції та є невід'ємною від судової влади. Так, деякі науковці зазначають, що значними перевагами законодавства Білорусії у сфері виконавчого провадження є:

- наявність вичерпного переліку визначення термінів, який надає закону однозначності та конкретики;

- формалізація завдань виконавчого провадження та деталізація механізму дій виконавця щодо їх реалізації;
- наявність вимог щодо оформлення процесуальних документів виконавчого провадження тощо [80, с. 93].

Проте, на нашу думку, досвід Білорусії може бути корисним для України лише в частині вдосконалення термінологічного апарату, адже національна правова політика, орієнтована на європейські цінності суттєво відрізняється від політики Білорусії, яка характеризується нехтуванням загальноновизнаними демократичними нормами та принципами права.

Юридична наукова спільнота наразі наголошує на тому, що для України може бути цікавим досвід правового регулювання виконавчого провадження в Грузії, адже сьогодні в цій країні діє змішана система примусового виконання рішень. Пріоритетним напрямком для розвитку в цій країні стала діяльність приватних виконавців, що спричинило значне зниження рівня корупції у державних органах влади.

Деякі науковці говорять про те, що в Грузії була проведена значна реорганізація виконавчої служби, а саме:

- держава усіляко інвестувала в інформаційно-телекомунікаційну інфраструктуру;
- створила робочі умови;
- ввела систему підготовки та оцінювання виконавців на основі об'єктивних показників;
- створила комфортні умови для роботи приватних виконавців;
- запровадила дієві механізми контролю за діяльністю органів та осіб, що здійснюють примусове виконання рішень [82].

Основним нормативно-правовим актом, який регулює правовідносини у сфері примусового виконання рішень є досить ліберальний закон від 1999 року «Про виконавче провадження». Серед його переваг виокремлюють:

- чітку та зрозумілу формалізацію основних аспектів здійснення виконавчого провадження;
- закріплення ефективних механізмів взаємодії державних та приватних виконавців з поліцією та іншими органами, які допомагають забезпечити обов'язковість виконання юрисдикційного рішення;
- деталізацію питань, які пов'язані з діяльністю груп виконавців, створених задля виконання рішень щодо стягнення коштів до державного бюджету;
- максимальну деталізацію прав сторін виконавчого провадження та органів примусового виконання тощо [9, с. 96].

На нашу думку, деякі аспекти цього Закону можуть бути запозичені у Грузії, з метою їх подальшої імплементації в національне українське законодавство. Так, наприклад, надзвичайно корисним може стати досвід щодо механізмів координації та реординації відносин у системі виконавчого провадження. До того ж, слід звернути увагу на досвід Грузії у сфері організації виконавчого провадження на тимчасово окупованих територіях, адже ця держава має досвід зовнішньої військової агресії.

Отож, як вдало зазначають деякі науковці, використання досвіду для поступу у сфері примусового виконання рішень повинно відбуватися в таких напрямках:

- організаційному (задля підвищення якості управління системою виконавчого провадження);
- правовому (задля вдосконалення засобів правового регулювання примусового виконання рішень);
- інституціональному (задля реформування механізмів координації та реординації, а також судового контролю);
- іміджевому (задля підвищення авторитету органів примусового виконання) [80, с. 96].

Отже, підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що наразі у світі існує декілька видів систем примусового виконання рішень і при цьому не має однієї правильної, у значенні ідеальної. На нашу думку, при запозиченні зарубіжного позитивного досвіду та імплементації європейських норм перш за все необхідно враховувати національні українські ментальні та правові особливості правовідносин у сфері примусового виконання рішень.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Отож, на підставі вищевикладеного, ми зробили низку висновків щодо:

- запровадження Автоматизованої системи виконавчого провадження стало неабияким поступом у сфері примусового виконання рішень. Проте, як і будь-яке явище, таке реформування принесло як ряд переваг, так і проблем та недоліків, які потребують вирішення;

- для того, аби покращити роботу Автоматизованої системи виконавчого провадження, важливо вчасно отримувати зворотній зв'язок від користувачів. Це може бути зроблено шляхом проведення тематичних зустрічей, круглих столів, конференцій, електронних форм зворотного зв'язку тощо;

- тільки комплексний підхід до визначення та вирішення нагальних проблем у користуванні Автоматизованою системою виконавчого провадження та орієнтація на користувачів надасть бажані результати та підвищить ефективність роботи державних та приватних виконавців;

- запровадження Єдиної системи виконавчих проваджень дозволить зрівняти у правах та можливостях як державних, так і приватних виконавців, що стане неабияким поступом у вдосконаленні системи примусового виконання рішень;

- запровадження Єдиної системи виконавчого провадження надало б реальну змогу реформування інституту примусового виконання рішень;
- що запровадження запропонованої нами системи повинно відбутися одночасно з відповідними змінами в чинному національному законодавстві;
- наразі у світі існує декілька видів систем примусового виконання рішень і при цьому не має однієї правильної;
- при запозиченні зарубіжного позитивного досвіду та імплементації європейських норм перш за все необхідно враховувати національні українські ментальні та правові особливості правовідносин у сфері примусового виконання рішень;
- використання досвіду для поступу у сфері примусового виконання рішень повинно відбуватися в організаційному, правовому, інституціональному а іміджевому напрямках.

ВИСНОВКИ

Перший розділ присвячений теоретичним та методологічним засадам виконавчого провадження. У цьому розділі ми:

- розкрили природу поняття «виконавче провадження», навели його ознаки та зробили короткий ретроспективний огляд становлення та реформування інституту виконавчого провадження;
- проаналізували нормативно-правове регулювання у сфері примусового виконання рішень;
- навели перелік суб'єктів виконавчого провадження, обґрунтували їх відмінність від учасників, а також окреслили правовий статус приватного виконавця.

Другий розділ присвячений організаційно-правовій характеристиці виконавчого провадження. У цьому розділі ми:

- навели та обґрунтували строки оскарження дій виконавця;
- описали випадки поновлення строків на оскарження дій виконавця;
- окреслили особливості оскарження дій виконавця;
- навели та проаналізували досвід Європейського суду з прав людини щодо оскарження дій виконавця;

Третій розділ присвячений перспективам розвитку виконавчого провадження в Україні. У цьому розділі ми:

- дослідили та опрацювали питання недоліків Автоматизованої системи виконавчого провадження;
- описали та запропонували розробку та впровадження Єдиної системи виконавчого провадження;
- навели та проаналізували досвід зарубіжних країн щодо розвитку системи виконавчого провадження.

Отже, підсумовуючи вищевикладене, ми зробили низку висновків щодо:

1. Поняття, правової природи, ознак та історії виконавчого провадження, а саме: виконавче провадження - це врегульовані українським законодавством суспільні відносини, які виникають та реалізуються в процесі примусового виконання з одного боку, між органами державної виконавчої служби та посадовими особами, які здійснюють примусову реалізацію рішень, ухвал, постанов судових та несудових органів, та з іншого боку, між особами, котрі беруть участь у виконавчому провадженні та залучаються до проведення виконавчих дій на підставах, у спосіб та в межах, встановлених національним законодавством; виконавче провадження характеризується рядом ознак, зокрема: владний характер діяльності, регламентація процесуальними нормами, діяльність державного виконавця має за мету досягнення певного юридичного результату, завжди оформлюється в документах, є юрисдикційною діяльністю, що підлягає правовій регламентації, спеціально уповноважених на те суб'єктів, є складовою цивільністичного процесу, разом з іншими як судовими, так і несудовими юрисдикціями;

2. Характеристики нормативно правового регулювання діяльності державних та приватних виконавців, а саме визначили що положення про діяльність виконавців можна знайти у таких нормативно-правових актах як: Конституція України, Закон України «Про виконавче провадження», Закон

України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», Закон України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень», Закон України «Державну службу», Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» тощо;

3. Визначення особливостей правового статусу суб'єктів виконавчого провадження та приватних виконавців, відтак суб'єктами виконавчого провадження є носії передбачених правовими нормами суб'єктивних прав та обов'язків, всі можливі учасники виконавчих процесуальних правовідносин, які власно і беруть участь у процесі примусового виконання рішень суду або інших органів; правовий статус виконавця відрізняється своєю дуалістичною природою, адже він є самофінансованою особою та водночас держава наділила його частиною своїх владних повноважень щодо примусового виконання рішень суду та інших органів;

4. Українським законодавством передбачено адміністративний порядок оскарження до вищої посадової особи та судовий порядок оскарження рішень, дій або бездіяльності державних виконавців;

5. Визначення строків оскарження рішень, дій або бездіяльності державних чи приватних виконавців, обґрунтування умов поновлення таких строків, а також особливостей оскарження дій виконавця, так нами визначено, що рішення, дії чи бездіяльність виконавця, щодо виконання судового рішення, можуть бути оскаржені: сторонами (стягувач, боржник), іншими учасниками (виконавець, представники сторін, прокурор, експерт, спеціаліст, перекладач, оцінювач, особи, права інтелектуальної власності яких порушені) та особами (поняті, працівники поліції, представники органів опіки і піклування, інших органів та установ) до суду, який видав виконавчий документ, у порядку передбаченому законом; загальним строком оскарження рішення та дії виконавця, посадових осіб органів державної виконавчої служби з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про

порушення її прав, свобод чи законних інтересів, щодо виконання судового рішення – 10 днів, рішення виконавця про відкладення проведення виконавчих дій може бути оскаржене протягом 3 робочих днів. Суд за заявою учасника справи може поновити пропущені процесуальні строки, встановлені законом, якщо визнає причини такого пропуску поважними;

6. Виявлення недоліків в роботі Автоматизованої системи виконавчого провадження та розробки шляхів її вдосконалення, так, на нашу думку, запровадження Автоматизованої системи виконавчого провадження стало неабияким поступом у сфері примусового виконання рішень. Проте, як і будь-яке явище, таке реформування принесло як ряд переваг, так і проблем та недоліків, які потребують вирішення. Для того, аби покращити роботу Автоматизованої системи виконавчого провадження, важливо вчасно отримувати зворотній зв'язок від користувачів. Це може бути зроблено шляхом проведення тематичних зустрічей, круглих столів, конференцій, електронних форм зворотного зв'язку тощо; тільки комплексний підхід до визначення та вирішення нагальних проблем у користуванні Автоматизованою системою виконавчого провадження та орієнтація на користувачів надасть бажані результати та підвищить ефективність роботи державних та приватних виконавців;

7. Обґрунтування перспективи запровадження Єдиної системи виконавчого провадження, так, ми вважаємо, що саме запровадження Єдиної системи виконавчих проваджень дозволить зрівняти у правах та можливостях як державних, так і приватних виконавців, що стане неабияким поступом у вдосконаленні системи примусового виконання рішень, надасть реальну змогу реформування інституту примусового виконання рішень. До того ж запровадження Єдиної системи виконавчих проваджень повинно відбутися одночасно з відповідними змінами в чинному національному законодавстві;

8. Характеристики досвіду зарубіжних країн щодо розвитку системи виконавчого провадження, а саме нами визначено, що наразі у світі

існує декілька видів систем примусового виконання рішень і при цьому не має однієї правильної, а при запозиченні зарубіжного позитивного досвіду та імплементації європейських норм перш за все необхідно враховувати національні українські ментальні та правові особливості правовідносин у сфері примусового виконання рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білоусов Ю. В. Виконавче провадження: навч. посібник. Київ: Прецедент. 2005. С. 5.
2. Гук Б. М. Проблеми дефініції поняття виконавчого провадження. *Університетські наукові записки* №1 (29). 2009. С. 101-106.
3. Купін А. П. Історія Виникнення та розвитку інституту виконавчого провадження. *Право та державне управління* : збірник наукових праць. Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2012. № 3. С. 21-25.
4. Саксонське зерцало: в 2 ч. кн. 2. Ст. 56. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн: навч. посібник у 2 т. за редакцією В. Д. Гончаренка. Київ: Ін Юре. 1988. 504 с.
5. Пащук А. Й. Суд і судочинство на Лівобережній Україні в 17-18 ст. 1648-1782. Львів: видавництво Львівського університету, 1967. С. 179.
6. Пастухов В. П. Історія розвитку законодавства про виконання судових рішень: автореф. дис. к.ю.н.: спец. 12.00.03. Київський державний університет ім. Т. Г. Шевченко. Київ. 1970. 20 с.
7. Про виконавче провадження: Закон України № 1404-VIII від 02.06.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>
8. Ківалов С. В. адміністративне право України: підручник. Одеса: юридична література. 2003. С. 236.
9. Юридична енциклопедія 5 том Київ: вид-но «Українська енциклопедія» ім М. П. Бажана. 2003. С. 185.
10. Перепелиця А. І. Організаційно-правові засади діяльності державної виконавчої служби в Україні: автореф. дис. ... к.ю.н: 12.00.07. Національна академія державної податкової служби України. Ірпінь. 2005. С. 15
11. Фіолевський Д. П., Лобанцев С. Ю., Мезенцев Є. І. Державна виконавча служба України: навч. посіб. Київ: Алерта. 2004. С. 7.
12. Штефан М. Й. Виконання судових рішень: навч. посібник. Київ: Юрінком Інтер. 2001. С. 5

13. Філософський енциклопедичний словник / за заг. ред. В.І. Шинкарука. Київ : Абрис, 2002. 742 с.
14. Європейський суд з прав людини. Рішення «Горнсбі проти Греції». Офіційний сайт Верховної Ради України. 1997. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_079#Text
15. Коваленко Н. В., Красвітіна Т. П. Конспект лекцій з дисципліни «виконавче провадження». Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, юридичний факультет, кафедра цивільно-правових дисциплін. Дніпро 2016 с. 91.
16. Сергієнко Н. А. Виконавчий процес (як діяльність): поняття та ознаки. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: юридичні науки. Т. 31 (70) № 4. 2020. с. 50-55.
17. Про державну виконавчу службу: Закон України від 1998 р. №202/98-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/202/98-вр#Text>
18. І. Л. Бородин Правове регулювання виконавчого провадження: історія, сучасність. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2008. № 2. С. 39-42
19. Про проведення виконавчих дій: інструкція затверджена наказом Міністерства юстиції України від 15.12.1999 р. № z0865-99 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0865-99#Text>
20. Про стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015—2020 роки: Указ Президента України від 20.05.2015 р. №276/15 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276/2015#Text>
21. Пояснювальна записка до Закону України Про виконавче провадження URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/159786>
22. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 11.10.2016 р. №1403-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19#Text>
23. Уварова С. Поняття й види учасників виконавчого провадження. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 10. С. 155-159.

24. Матузов Н. И., Малько А. В. Теория государства и права: курс лекций 2 вид. Москва: Юрист, 2003. 776 с.
25. Вінциславська М. В. *Вісник вищої ради юстиції* №3 (11). 2012. С. 7-17.
26. Закони України «Про державну виконавчу службу», «Про виконавче провадження», «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини»: Науково-практичний коментар. Київ: Видавець Фурса С. Я. КНТ, 2008. 1172 с.
27. Фурса С.Я., Щербак С.В. Виконавче провадження в Україні. Київ: Атіка, 2002. 480 с.
28. Загоруй Л. М. Особливості правового статусу приватного виконавця. *Вісник ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка*. Вип. 2 (94). 2021. С. 211-221.
29. Сайко Л.Ю. Правові аспекти запровадження інституту приватних виконавців в Україні. *Молодий вчений*. 2015. № 5(20). С. 75–78.
30. Солонар А.В. До питання запровадження інституту приватних виконавців в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2016. № 1. С. 58–65.
31. Авторгов А. «Частность» присяжных исполнителей будет лишь в способе финансирования. URL: http://jurliga.ligazakon.ua/blogs_article/417.htm.
32. Волков А. Статус виконавця має бути єдиним, без поділу на державного чи приватного. *Юридична газета online*. URL : <https://yur-gazeta.com>.
33. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 05.12.2018 р. у справі № 904/7326/17. LIGA 360. URL : <https://verdictum.ligazakon.net/document/78534731>.
34. Про встановлення видів та розмірів витрат виконавчого провадження : Наказ Міністерства юстиції України від 29.09.2016 № 2830/5. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1300-16#Text>.
35. Петренко Ю. Перспективи та доцільність введення приватних виконавчих служб в Україні URL: <http://blog.liga.net/user/jurclub/article/3102.aspx>.
36. Панченко С. С. Правова природа строку в цивільному праві. *Університетські наукові записки* №55. 2015. С. 87-97.

- 37.Шкєра Ю. Строки у господарському процесуальному праві. автореф дис канд юрид наук, 2016. С. 8.
- 38.Бутирський А. Окремі аспекти застосування процесуальних строків у господарському судочинстві. *Право України* №7. 2020. С. 66-77.
- 39.Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004 № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 11.11.2021 р.)
- 40.Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 06.11.1991 № 1798-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення: 11.11.2021 р.)
- 41.Кодекс адміністративного судочинства : Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 11.11.2021 р.)
- 42.Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016 № 1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text> (дата звернення: 11.11.2021 р.)
- 43.Постанова Великої Палати Верховного Суду від 13 березня 2019 р. Справа № 920/149/18. URL: <http://revestr.court.gov.ua/Review/80854638> (дата звернення: 11.11.2021 р.).
- 44.Рішення Конституційного Суду України від 07 листопада 1998 року. Справа № 1-19/98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v011p710-98> (дата звернення: 11.11.2021 р.).
45. Кот А. Поновити строк на оскарження бездіяльності виконавця можна, звернувшись у порядку контролю за законністю до його керівництва. Закон і бізнес. Тактична хитрість №29. 2015. URL: https://zib.com.ua/ua/117592ponoviti_strok_na_oskarzhennya_bezdiyalnosti_derzhvikonavsya.html
- 46.Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 11.11.2021 р.)

47. Гердова К. О., Забродіна О. В. Проблематика оскарження рішень, дій або бездіяльності виконавців в Україні. *Problèmes et perspectives d'introduction de la recherche scientifique innovante: collection de papiers scientifiques «ΛΟΓΟΣ» avec des matériaux de la conférence scientifique et pratique internationale (Vol. 7), 29 novembre, 2019. С. 13-15.*
48. Кузьміна І. С. Шляхи оскарження рішень, дій та бездіяльності виконавців та посадових осіб органів державної виконавчої служби. *Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в Україні* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 27 січня 2017 р.). Дніпро : ДДУВС, 2017. С. 56-61.
49. Наказ Міністерства юстиції України від 02.04.2012 «Про затвердження Інструкції з примусового виконання рішень» No512/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0489-12#Text> (дата звернення: 10.04.2021).
50. Конвенція про захист прав людини і громадянина : Конвенція, Міжнародний документ від 04.11.1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення:).
51. Рішення Конституційного Суду України від 26 червня 2013 р. № 5-рп/2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-13#Text> (дата звернення: 11.11.2021 р.)
52. Рішення Конституційного Суду України від 23 листопада 2018 року № 10-р/2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-18#Text> (дата звернення: 11.11.2021 р.)
53. Рішення Конституційного Суду України від 13 грудня 2012 р. № 18-рп/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v018p710-12#Text> (дата звернення: 11.11.2021 р.)
54. Рішення Конституційного Суду України від 25 квітня 2012 року № 11-рп/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v011p710-12#Text> (дата звернення: 11.11.2021 р.)

- 55.Постанова Пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики виконання рішень, ухвал, постанов господарських судів України» від 17.10.2012 р. № 9. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0009600-12#Text> (дата звернення: 11.11.2021 р.)
- 56.Постанова Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 09.11.2020 № 420/1813/19. URL: https://verdictum.ligazakon.net/document/92714980?utm_source=biz.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=bizpress05&_ga=2.109394693.1010128424.1636282074-1085855911.1636282074 (дата звернення: 11.11.2021 р.)
- 57.Про практику розгляду судами скарг на рішення, дії або бездіяльність органів і посадових осіб державної виконавчої служби та звернень учасників виконавчого провадження : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.12.2003 № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-03#Text> (дата звернення: 11.11.2021 р.)
- 58.Про практику розгляду судами скарг на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби під час виконання судового рішення у цивільній справі : Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 24-152/0/4-13 від 28.01.2013. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/335339__335404 (дата звернення: 11.11.2021 р.)
- 59.Про деякі питання практики виконання рішень, ухвал, постанов господарських судів України : Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 17.10.2012 р. № 9. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0009600-12#Text> (дата звернення: 11.11.2021 р.).

60. Про судовий збір : Закон України від 08.07.2011 № 3674-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17#Text> (дата звернення: 11.11.2021 р.)
61. Постанова Верховного Суду від 14.02.2018 року № 589/6044/2013. URL: <https://radako.com.ua/news/sudoviy-zbir-za-skargu-na-derzhvikonavcsya-ne-splachuietsya-vs> (дата звернення: 11.11.2021 р.)
62. Про практику застосування адміністративними судами законодавства у справах із приводу оскарження рішень, дій чи бездіяльності державної виконавчої служби : Постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України від 13.12.2010 № 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003760-10#Text> (дата звернення: 11.11.2021 р.).
63. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text> (дата звернення: 11.11.2021 р.)
64. Справа «Перетяка та Шереметьєв проти України» : Рішення Європейського суду з прав людини від 21.12.2010. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_657#Text (дата звернення: 11.11.2021 р.).
65. Справа «Мельник проти України» : Рішення Європейського суду з прав людини від 28.03.2006. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_049#Text (дата звернення: 11.11.2021 р.).
66. Справа «Устименко проти України» : Рішення Європейського суду з прав людини, заява від 29.10.2015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_b27#Text (дата звернення: 11.11.2021 р.).
67. *Передовий досвід держав-членів Ради Європи та стандарти Ради Європи щодо судового контролю за виконанням рішень національних судів : аналіз в межах проєкту Ради Європи «Подальша підтримка виконання Україною*

- рішень у контексті статті 6 Європейської конвенції з прав людини» (Проект). 2020. URL: <https://rm.coe.int/analysis-judicial-control-by-jos-uitdehaag-october-2020-ukr-final/1680a0773f> (дата звернення: 11.11.2021 р.).
- 68.Справа «Белле проти Франції» (Bellet v. France) : Рішення Європейського суду з прав людини від 04.12.1995. Серія А, N 333-Б, ст. 42, п. 36.
- 69.Справа «Принц Ліхтенштейну Ганс-Адамс II проти Німеччини» : Рішення Європейського суду з прав людини від 12.07.2002. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_035#Text (дата звернення: 11.11.2021 р.).
- 70.Положення про автоматизовану систему виконавчого провадження, затверджене наказом Міністерства Юстиції України від 05.08.2016 року №2432/5 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1126-16#n16>
- 71.Шерстюк І., Ковалко Н. Техніко-економічний аналіз автоматизованої системи виконавчого провадження. Проект ЄС «Право-Justice». 2020. С. 14 URL: <https://www.pravojustice.eu/storage/app/uploads/public/5f4/d06/8c3/5f4d068c3c203696646679.pdf>
- 72.Мальцева Є. В. Порівняльний аналіз систем виконавчого провадження в Україні та зарубіжних державах. *Наукові записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського*, серія «Юридичні науки», №1, т. 26 (65). 2013. С. 44-48.
- 73.Миронюк Р. В. Окремі питання реформування системи органів виконання рішень суду та органів публічної адміністрації. *Журнал східноєвропейського права* №13. 2015. С. 24-30
- 74.Селезнев В.А. Виконавче провадження в зарубіжних країнах: організаційно-правовий аспект. *Журнал зарубіжного законодавства та порівняльного права*. 2010. № 4 (23). С. 110–114.
- 75.Колобов Л. Порівняльний аналіз виконавчого провадження в провідних зарубіжних країнах. *Національний юридичний журнал: теорія та практика* № 2017. С. 86-89.

76. Давтян А.Р. Цивільне процесуальне право Німеччини: навч. посібн. Москва, 2000. С. 31.
77. Сівернін Д. В. Зарубіжний досвід діяльності органів, що здійснюють повноваження, пов'язані із виконанням судових рішень, та його адаптація до вітчизняної правової системи. *Європейські перспективи* №3. 2014. С. 81-97
78. Шелевер Н. В. Особливості виконавчого провадження в країнах Європейського Союзу. *Форум права* №1. 2016. С. 262-26.
79. Ярков В. Світові системи примусового виконання: навч. посібн. Москва, 2008. 125 с.
80. Крупнова Л. В. Особливості організації системи виконавчого провадження у державах СНД. *Форум права* №3. 2017. С. 92-97.
81. Аскакова Г. Політичні процеси на пострадянському просторі: тенденції, протиріччя, перспективи. *Політичний менеджмент* №3. 2007. С. 128-134
82. Стручаєва К. Приватні виконавці: міжнародний досвід. *Юрист & Закон*. URL: <http://juscutum.com/ru-chastnye-ispolniteli-mezhdunarodnyu>.